

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECC

Telefoni uredništva: dnevna služba 2058 — nočna 2994, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563; Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Demokracija v samoupravi

(K osnutku novega občinskega zakona.)

Demokracija se izraža in izživlja v ljudski samoupravi najprvo in najprimitivnejši celici, ki je občina. Na široko in dosledno zgrajeni resnični občinski samoupravi je šele mogoče graditi višje samoupravne organizme, od okrajnih zastopov tja gori do zakonodajnih zborov, v katere pošilja ljudstvo svoje svobodno izvoljene zastopnike. Tako urejen državni organizem je živ odsvit resničnega ljudskega življenja in hotenja. To je, kar imenujemo demokracijo, vlado ljudstva. Zato je za pravilno presojanje demokracije važno, če smo si na jasnem, kako je zgrajen njen najgloblji temelj, občinska samouprava. Kjer v občinskih celicah manjka duha prave samouprave, tam bomo tudi v višjih organizmih državnega sestava zaman iskali demokracije.

Občina ima danes neizmerno večji delokrog, kakor ga je imela včasih. Čim naprednejša je kaka država, tem bolj se dolžnosti njenih občin razlikujejo od dolžnosti občin kulturno zaostalih dežel in krajev. V državah, kjer se javljajo stoletne kulturne razlike, je skoro nemogoče z enim zakonom zajeti naloge enih in drugih občin obenem. Preveč so različne med seboj, da si ne bi nasprotovale. To je prva ugotovitev, ki je potrebna in ki jo mora vsak zakonodajavec upoštevati, ako naj govorimo — o resnični demokratični samoupravi.

Občinska samouprava je najvernejši izraz kulturnega, gospodarskega in socialnega stremjenja občanov. Zaradi tega je v okviru ene občine, kjer so dostikrat vsa politična, verska, kulturna, narodna in gospodarska nasprotja stisnjena v majhen kos ozemlja in omejena na razmeroma malo število občanov, najtežje služiti socialni pravici vseh interesov. Prav zato pa je zakonodajalčeva naloga stremeti za tem, da pritegne k sodelovanju v občinski samoupravi vse, ki imajo zmišl za celoto; pa pritegniti k sodelovanju tudi take, ki tega smisla še nimajo, da ga s sodelovanjem dobe. Iz tega se le razumemo, zakaj ponekod že davno imajo volilno dolžnost. Kakor hitro pa je zakonodajavec izrekel dolžnost, je moral poskrbeti za absolutno volilno svobodo, ki je pred vsem v tajnosti volitev.

Če pogledamo najnovejši načrt občinskega zakona, na prvi pogled zapazimo veliko pomanjkljivost, na katero moramo opozoriti našega zakonodavca, če nečemo postati sokrivi, da se brez dvoma plemenito stremjenje zakonodavca po demokratizaciji naše uprave ne izmalici. Člen 25. občinskega zakona, kakor v načrtu leži sedaj pred zakonodavci v Beogradu, določa, da »se občinski odbor voli s splošnim, enakim, neposrednim in javnim glasovanjem na tri leta. Kakor smo že rekli, garancija za svobodo je tajnost pri volitvah, posebno pri občinskih. V občini, kjer tako ostro zadevajo drug ob drugega najrazličnejši interesi stanov, kast in klik ter se tarejo najrazličnejši kulturni, socialni, politični in gospodarski nazori, se kaj lahko zgodi, da petična petičnih občinskih veljavkov spravi pod svoj enostranski in sebični vpliv pretežno večino gospodarsko in socialno šibkejših občanov, ki se boje zamere pri veljavih. V tajnih volitvah smemo pričakovati resničnega sodelovanja vseh občanov, v javnih pa bodo sodelovali le vplivni in bogatejši. S tem pa bo dragocena zamisel demokratizacije občinske uprave popolnoma spadena v farzo iz Cankarjevega »Za narodov blagor«. Socialno in gospodarsko šibkejši ali pa kakor si že bode odvisni sloji občanov bodo zaradi takega določila navadno odrinjeni od sodelovanja v občinski upravi, ki zaradi take enostranosti ni več samouprava v smislu evropske demokracije.

Je pa v novem načrtu še drugo določilo, ki ogroža sodelovanje vseh občanarjev pri občinski samoupravi ter obenem onemogoča kontrolo. To je člen 46, ki veli, da je izvoljena tista lista, katera je dobila na največ glasov. S tem se uvaža večinski sistem. Res je, da smo pred desetletji pri nas poznali le večinski volilni red za občine. Ampak takrat so občinarji volili po volivnih razredih, ki so bili nekaka zastopstva interesov. Bili so trije in celo štirje volivni razredi. Stranka, ki je zmigala v vseh razredih, je pač lahko rekla, da ima zaupanje vseh občanov in zato kontrola ni bila tako potrebna. Navadno pa je v enem ali drugem razredu zmigala opozicijska stranka, katera je potem v občinskem odboru opravljala kontrolo, kar je bilo občinskemu gospodarstvu vedno le v korist. Po prevratu smo povsod dobili proporne volitve v občinske odbore, zgolj zaradi tega, da se vsem občinarjem omogoči dejansko sodelovanje v občinski samoupravi in izvede ljudski kontrola občinskega gospodarstva. Po novem določilu, ki ga vsebuje ta načrt, bi padli za dvajset let nazaj. Glede ljudske kontrole pa bi šli tako nazaj, da sedanja generacija sploh ne pomni takih zakonskih določil, ki bi onemogočala vsako ljudsko kontrolo. Tam, kjer je pri občinski samoupravi izključena kontrola ljudstva, občinska uprava preneha biti samoupravna. Na eni strani vodi to upravo slučajna večina, morda tudi manjšina, ako bi večinska lista bila slučajno razveljavljena; to bi bila diktatura ene liste. Na drugi strani pa za kontrolo ostane le še nadzorna oblast, to je pred vsem policijska z okrajnim glavarjem na čelu. Taka samouprava ni več samouprava, ampak le orodje birokracije.

Vsaka samouprava mora biti podrejena kontroli. Toda v bistvu samouprave je, da bodi to neposredna kontrola udeleženi občanov ali pa posredna ljudska kontrola po višji samoupravni organizaciji. Take višje samoupravne organizacije

Okrog razorožitvene debate

Osamljena Nemčija

Poljske meje ne prizna Nemčija pod nobenim pogojem

Berlin, 15. nov. d. Objava francoskega razorožitvenega načrta ni prinesla nikakega novega momenta, ker je bila njegova vsebina že znana iz poročila francoskega delegata Paula Boncourja na konferenci sami. Nemčija zanima predvsem velika koncesija, ki jo je Francija napravila s tem načrtom, da namreč dovoljuje vsem državam osnivanje narodne vojske ali kakor pravijo Francozi milice na podlagi za vse državljane obveznega nabora. Versailleska mirovna pogodba je dovolila Nemčiji samo profesionalno armado 100.000 mož, ki so jo sestavljali plačani vojaki. Francija je v svojem razorožitvenem načrtu torej sama predlagala revizijo versailleske pogodbe.

Toda Papenova vlada uganja prestižno zunanjo politiko in ne išče v tem trenutku praktične rešitve, pač pa moralnega zadoščenja, ki naj bi bilo dano s tem, da se ji slovesno prizna toliko opevana enakopravnost v oboroževanju. Zato je šel Nemcem precej k srcu zadnji govor angleškega zunanjega ministra Johna Simona v dolnji zbornici. Sir John Simon je izrazil mnenje, da bi bilo iz taktičnih razlogov vendar dobro priznati Nemcem enakopravnost, da bi se tako odstranil močan razlog za zagrenjenost nemškega naroda in obenem tudi izšlo iz rok agitacijsko orožje ekstremnih strank v Nemčiji. Toda pogoji, ki jih je sir Simon stavil za to vprašanje, niso Nemcem prav nič všeč. Angleški zunanji minister je namreč svetoval Nemcem, naj s svečano izjavo priznajo današnji teritorialni status quo. V Locarno so napravili prvi korak in priznali sedanje meje na zapadu, zdaj naj se sklene še vzhodni Locarno, s katerim bi Nemci priznali tudi vzhodne meje. Tako poroča Conti-Biro iz zanesljivega vira, da nemška diplomacija pod nobenim pogojem ne bo sprejela obveze, v smislu katere naj bi se Nemčija odpovedala reviziji meja in celo pristala na vzhodni Locarno. Nemci torej nočejo pod nobenim pogojem priznati današnje poljske meje.

Pariški dopisniki objektivnih listov priznavajo, da se je v zadnjem času mednarodni položaj Francije silno utrdil. Značilno je, da franc. razorožitvenega načrta nobena velesila doslej še ni zavrnila, niti Italija ne. Angleži sami stojijo doslej na stališču, naj Anglija nikar ne prevzema novih obveznosti. Da bi Anglija torej jamčila za kak vzhodni Locarno, ni verjetno. Ni pa izključeno, da bi se Anglija ne približala v toliko francoskemu razorožitvenemu načrtu, v kolikor bi pristala na obvezo, da v primeru konflikta napove gospodarski bojkot

državi, označeni po Zvezi narodov za napadalca.

Dogodki čedalje bolj potrjujejo obsodbo Papenove zunanje politike, ki sta jo izrekli dr. Brüning in prelat Kaas; po njunem mnenju je Nemčija napravila veliko napako, da je odšla iz Ženeve, kjer se pogajanja vršijo brez nje. Mnogo pričakujejo Nemci od razgovorov med nemškim poslanikom v Londonu in zunanjim ministrom Simonom; tudi posredovalna akcija Američana Davisa med Francijo, Italijo in Nemčijo naj bi Nemcem pomagala iz zagale.

Amerika in Anglija posredujeta

Zeneva, 15. nov. Takoj po svojem prihodu v Zenevo se je sir John Simon sestal z g. Hendersonom, predsednikom razorožitvene konference. Henderson mu je zaupal, da nima namena priti na konferenco s določenim načrtom, ki naj bi morda delal Franciji konkurenco glede razorožitve. Pač pa bo v ime svoje vlade atavil predloge, ki bi bili sprejemljivi od vseh držav. Sir John Simon išče kompromisno formulo, ki naj bi zadovoljila Združ. države in ki naj bi jo sprejeli tudi Nemci.

V glavnem se bo oslanjal na Hooverjev razorožitveni predlog. Sprejel bo tudi francosko formulo glede enakopravnosti bodočega razorožitvenega statuta za vse države, ki daje Nemčiji zadoščenje v načelu, a ji v resnici ne priznava enako močne vojske. Sir John bo govoril jutri na konferenci. Poprej se bo dogovoril še z Normanom Davisom, ki razvija silno živahno delavnost posredovalca med velesilami.

Nemci odklanjajo francoski načrt

Berlin, 15. novembra. 2. Samo del jutranjega tiska komentira francoski razorožitveni načrt, »kateri terega nacionalistični »Der Tag« imenuje Herriotov« sabotažni načrt, ki predstavlja akt generalne ofenzive proti razorožitvi in enakopravnosti. »Deutsche Allgemeine Zeitung«, ki je blizu vladi, smatra, da se s formulacijami francoskega razorožitvenega načrta sploh ni mogoče zadovoljiti, ker že vnaprej odrekajo juridično enakopravnost. »Ger-

mania« pravi, da francoski načrt ni tako enodušen in obseden kakor ameriški. Gotovo je, da Nemčija ne bo edina država, ki bo izjavila, da je francoski načrt nesprejemljiv in neizvedljiv. »Vossische Zeitung« ugotavlja, da francoski načrt ni jase. Podatka načrta je tako zaklavržirana, da pri nemškem narodu, ki je bil že tolikokrat ogoljufan, ne more vzbuditi kakih simpatij in upov.

Vojni dolgi:

Amerika odgovarja

Washington, 15. novembra. 2. Državni finančni tajnik Ogden Mills je izjavil dopisniku Reuterjevega urada, da dovolitev odgovoditve za plačila, ki bi jih morale izvršiti evropske države dne 15. decembra, ni zadeva vlade, temveč stvar parlamenta. »Washington Star« piše, da se stališče Združenih držav v zadevi vojnih dolgov lahko precizira tako, da so Združene države pripravljene, da s svoje strani doprinesejo nekaj žrtve, vendar pa pri tem ne smejo biti kršeni ameriški interesi. Če bo mogoče dokazati, da črtanje vojnih dolgov ne bo izvršeno na škodo ameriških davkoplačevalcev, potem se kongres črtanju ne bo niti upiral.

Ameriški državni tajnik Stimson je dal izjavo, da ameriška vlada v nobenem slučaju ne bo odstopila od principa, da se zadeva vojnih dolgov lahko rešuje le v posebnih pogajanjih z vsako posamezno državo-dolžnico. Zaradi tega je treba že vnaprej izključiti možnost kolektivnih pogajanj.

Lloyd Georgeve izjave Versailles osvobodil zatirane narode

London, 15. nov. Članek, ki ga je priobčil Lloyd George o pomenu versailleske mirovne pogodbe v »Sunday Chronicle«, je vreden vse pozornosti, posebno ker pobija v Angliji zelo razširjeno mnenje, da je bilo razkasanje Nemčije in Avstrije Evropi v škodo.

Kakor je bila vojna v vsakem pogledu obžalovanja vredna, piše Lloyd George, ni bila popolnoma brez koristi. Za Anglijo je bil »casus belli« kršitev belgijske nevtiralnosti, to je vkorakanje Nemcev v Belgijo. Ako bi Nemci ne bili napadli te države, bi se jaz nikdar ne bil izjavil za angleško intervencijo. Mislim, da bi sicer angleški narod ne bil pripravljen zgrabiti za orožje in nadaljevati vojno. Ako bi mi ne priskočili Bel-

pa danes še nimamo. Nimamo okrajnih zastopov, nimamo še izvoljenih banovinskih zborov. Mesto tega deluje upravni aparat na okrajnih glavarstvih in banovinah. S tega vidika je nujno potrebno, da ostane pri občinski upravi vsaj neposredni del ljudske kontrole, ki naj se javlja v opoziciji manjšinskih list.

Kadar bodo del funkcij sedanjega okrajnega glavarja prevzeli od ljudstva izvoljeni okrajni zastopi in kadar bodo namesto birokratičnega banovinskega aparata delovali od ljudstva izvoljeni banovinski ali kakršnikoli že poslanci, torej dve višji samoupravni enoti, ki bi lahko nadzirali delovanje nižjih, občinskih samouprav, tedaj bi bilo morda mogoče govoriti o večinskem sistemu tudi v občinskih samoupravah. Pa še takrat bi bilo to prej v škodo kakor pa v korist občinskemu gospodarstvu.

Označena določila v načrtu novega obč. zakona načelo samouprave pobijajo. Brez dejanske samouprave pa ni resnične demokracije! —

s katerimi bi se hotelo Ameriko prisiliti, da to vprašanje rešuje en bloc. V trgovskih krogih naglašajo, da bo revizija vojnih dolgov, ki bo izvršena na pametni bazi, dala možnost amerškemu narodu, da pride do velikih materialnih koristi, ki bodo vsekakor mnogo večje od onih, ki jih bo imel, če bi se izvršilo odplačilo vojnih dolgov tako, kakor ga določajo današnje pogodbe.

Pariz, 15. nov. tg. »Echo de Paris« poroča iz Zeneve, da sta sir John Simon in Norman Davis iniciativno predlagala, da bi se začela pogajanja o problemu francosko-italijanske pomorske paritete. Sir John Simon se je na svojem potu skozi Pariz informiral o namerah Francije, dočim je Davis dosegel, da je Mussolini obljubil pristanek Italije za teoretično priznanje paritete. Sedaj je splošno upanje, da bo razmeroma lahko priti do rešitve tega problema.

Školovska konferenca

Zagreb, 15. nov. 2. Jutri v sredo ob 9 zjutraj bo v nadškofjskem dvorcu prva seja letošnjega zasedanja konference katoliškega episkopata kraljevine Jugoslavije. Pred sejo bo v kapeli Veli saneto Spiritus. Prišli so že: vrhbosanski nadškof dr. Ivan Šarić, barski nadškof Nikola Dobričić, kriški škof Srebrnič, djakovski škof dr. Akšamović in mostarski škof Mašić. Popoldne in zvečer so prišli v Zagreb še ostali škofje. Konferencam bodo prisostvovali vsi ordinariji. Edino križevski škof Njirady, ki se trenutno mudi v Rimu, najbrž ne bo mogel pravočasno priti na konferenco. V nasprotju z vestmi, ki so jih razširili po zagrebških in belgrajskih časopisih, konferenci ne bo prisostvoval belgrajski papeški nuncij Hermenegildo Pellegrinetti, ker na dnevnem redu konference ne bodo vprašanja, ki zahtevajo papeško poslanstvo. Istotako tudi niso resnične vesti listov, da bodo na dnevi red prišla osebna vprašanja, ki se tičejo izključno posameznih ordinarijev ali pa sv. stolice.

Dr. Balagdžić odpotoval

Beograd, 15. nov. 1. Snoči je odpotoval iz Beograda na svoje službeno mesto v Berlin poslanik Balagdžić.

Nove ameriške revolucije

Tegucigalpa, 15. novembra. AA. V severnem Hondurasu je izbruhnila revolucija. Uporniki so se polastili več mest. Med zveznimi četami in vstaki je prišlo do ogorčenih spopadov.

Tegucigalpa, 15. novembra. AA. Revolucija v severnem Hondurasu ogroža še južni del dežele. Vstaji so se polastili kraja Nacaoma, ki obvladuje južni Honduras.

Romunski prestolni govor

Bukarest, 15. nov. tg. Danes opoldne je bil z običajnimi ceremonijami otvorjen romunski parlament in je kralj predčital svoj prestolni govor. Ta govor našteva posebno finančne in gospodarske zakone, katere je treba v narodnem predstavištvu sprejeti. Kar se tiče zunanje politike, vztraja Romunija pri svojih dosedanjih ciljih, da spoštuje sklenjene pogodbe in neomajno vztraja zvesto pri sklenjenih zvezah, da skuša zboljšati prijateljske razmere s vsemi državami v tesnem sodelovanju z Zvezo narodov, ker se ves romunski narod strinja s pacifičnimi ideali Zveze narodov.

Vihar podrl 30.000 hiš

Katastrofa na Japonskem

Tokio, 15. novembra. 2. Vihar, ki je včeraj besnel nad vzhodno obalo japonskega cesarstva, je strašno opustošil vse tamkajšnje kraje. Skoraj vse tamkajšnje primorje je popolnoma razrušeno. Mesta in vasi leže v razvalinah. Najmanj 30.000 hiš se je podrla in pokopalo pod seboj preko 1000 oseb, ki so umrle. Število ranjenih gre v desettisoče. Ker so vse prometne zveze z omenjenimi kraji popolnoma pretrgane, manjkajo podrobnosti o posledicah te velike katastrofe.

London, 15. nov. tg. Strašen tajfun je opustošil vzhodne obale japonskih otokov. Tajfun je bil mnogo hušji, kakor oni, ki je 1. 1917 Japonsko opustošil. Število človeških žrtev je silno veliko, natančno število pa seveda še ne more biti znano. Policija in številni polki iz Jokohame so vsa noč delali z vsemi močmi, da rešijo prebivalce številnih pogorelih hiš. Telefonske in brzojavne zveze so prekinjene.

„Gömbös se je vrnil iz Rima“

In naša trgovinska politika?

Časopisje je poročalo, da se je madjarski ministrski predsednik Julij de Gömbös vrnil iz Rima, kjer so mu priredili sprejem, ki v svoji veličastnosti prav nič ne zaostaja za triumi in'm polh do italijanskih parlamentarcev, ki so v poletju 1928 prišli v Budimpešto pod vodstvom senatorja grofa Cippico. O razgovorih madjarskih in italijanskih državnikov ni mnogo znano, razen plehkega domnevanja in namigovanja na to in ono. Vso žuborenje italijansko-madjarskega prijateljstva je zavito v neko pikantno tajnistvenost in dosedaj še ni bilo mogoče dvigniti pajčolana in povedati svetu, kako naj se to rimsko potovanje uvrsti v komplicirano kolesje evropske politike.

Toda Madjarska in Italija sta naši sosed, kateri Jugoslaviji vpoštevata kakor to zaslužita. Rimski pogovori so zatorej za nas bolj važni kakor za katerokoli drugo državo. Naša dolžnost je torej, da skušamo prodrati v to temo in se orientirati, da nas bodoči dogodki ne bodo presenetili. Najprej lahko izključimo možnost, da sta se Gömbös in Mussolini navduševala za prijateljstvo z našo državo. Sicer še nismo pozabili, da je bil Julij de Gömbös, takrat še voditelj neodvisnih nacionalistov v madjarskem parlamentu, tisti neustrašni in dalekovidni mož na Madjarskem, ki je ob priliki 400 letnice bitke pri Mohaču 1925 diktiral regentu von Horthyju oni znameniti govor, ki je vseboval direktno ponudbo madjarsko-jugoslovanske zveze v vseobsegajočem obsevu italijanske ljubezni. Takrat je bil dr. Marinković naš zunanji minister in je ponudbo brez odlašanja poslal v arhive. Toda od jubileja mohadžke bitke pa do danes je preteklo sedem let in madjarska politika je hodila tako zverženja pota, da danes skoroda verjamemo, da Horthyjeva ponudba ni bila iskreno mišljena in zato tudi neuporabna. Malo je torej verjetno, da bi danes Julij de Gömbös, sedaj armijski general in madjarski ministrski predsednik, zopet pregovoril von Horthyja, kaj šele Mussolinija, za prijateljski pakt z ono Jugoslavijo, s katero je v svojem nastopnem govoru hotel imeti le korektno zvezo!

S to ugotovitvijo pa nikakor nečemo biti črno-gledi. Zato še ni treba, da se je v Rimu vršila zakulisna konspiracija proti jugoslovanski državi m da se je delalo na političnem obroču, ki naj našo državo obkroži in zadavi. Ne, ampak toliko pa zna vendarle biti res, da se je politično prijateljstvo med Italijo in Madjarsko sedaj v Rimu spremenilo v številke in prešlo resolutno na gospodarsko polje. Dosedaj gospodarskega sodelovanja med obema državama v pravem smislu besede še ni bilo. Sicer je beneški protokol 1920, katerega je omogočil veliki Madjar z italijanskim imenom Romaneli, Madjarom neizmerno mnogo koristil ter novembra 1920 preprečil, da bi bile velešile in države Male antante Madjarsko kaznovala radi neprestanih pučev odstranjenega kralja Karla. Tudi Bethlenovi obiski, ki so se začeli 1923 in so se vsakoletno ponavljali, dokler ni prišlo do krone njihovih prizadevanj v prijateljskem paktu z dne 4. aprila 1927, so Madjarski koristili le na političnem polju. Ravno tako so vse poznejše manifestacije medsebojne ljubezni, ob priliki obiskov madjarskih politikov v Rimu in italijanskih državnikov v Pešti, utrdile samo politično harmonijo med obema narodoma, gospodarskih vprašanj so se pa še izogibale, čeprav je grof Cippico že 1928 v Pešti slovesno in lirčno objubil, da iz tega prijateljstva žari odsev srečnejše bodočnosti za Madjarsko. Italija je vso to dobo vodila trpko borbo z gospodarskimi težavami in se še ni hotela popolnoma ločiti od vesele, ki so smatrala, da se mora pripraviti za države v srednji in vzhodni Evropi skupen lek ali pa nič.

V trenutku, ko je Gömbös prevzel oblast na Madjarskem in svoje roke in ko je sledel davnim nagnjenjem svojega srca stopil v izhujeno pot svojih prednikov v smeri proti Rimu, je pa gospodarski položaj v tem predelu Evrope zavzel strahovite dimenzije. Vsa prizadevanja, da bi se takoj imenovan vzhodnim državam prišlo na pomoč z neke vrste kolektivnim sredstvom, so gladko utonila v nizu konferenc, ki so se začela v Sinaji 1928 in ki so preteklega poletja v Stresi pokazala

še nekoliko srčnih utripov potem pa končno-ljavno zmrznila v arhivih Zveze narodov in komisije za Panevropo v Zenevi. Skupna pot je torej nemogoča. Zakaj bi čakali in se s čakanjem varali ter samega sebe potiskali v propast. Pomoči potrebne države si morajo poiskati izhoda iz kritičnega položaja same kakor pač vedo in znajo. Po našem mnenju je madjarska vlada prišla do tega sklepa in je Gömbösovo potovanje v Rim prvo poglavje te nove gospodarske politike, ki gre odločno mimo Zeneve, mimo agrarnih konferenc in mimo debat za preferenčne tarife, ali kontingente. In ker je Italija že politično prepirana, je postalo samo od sebe razumljivo, da bo tudi gospodarsko dovzetna, posebno še, ko je krepka madjarska država osrednja os za njeno evropsko politiko.

Iz tega sklepamo, da so se rimski razgovori sukali izključno okrog gospodarskih vprašanj in da je Gömbös prinesel s seboj iz Italije konkretne pogodbe, ki bodo razbremenile madjarski živinski in sadni trg.

Dosedaj je Jugoslavija bila močan dobavitelj istih pridelkov za Italijo. Naš list je že 23. oktobra poudaril, kako globoko je padel naš izvoz v Italijo v postavki živine, mesa in jajc v primeri z lanskim letom. Tako smo v septembru izvozili samo 2.637 glav živine mesto 6.765 lanskega leta. Pri postavki jajc smo padli v septembru od 513 ton na 250 ton, pri svežem mesu od 304 ton na 144 ton. Isti padec ugotovimo lahko tudi v madjarskem izvozu v Italijo, kjer je v prvih 6 mesecih izvoz iz Italije padel od 18.900.000 na 10.600.000 pengoev. Številke za september pa kažejo že krepak dvig v prilog pojačene madjarskega izvoza ravno v postavkah živine, mesa in sadija.

Iz tega sklepamo, da je treba iti iskati izgubo našega izvoza v Italijo v madjarsko trgovinsko statistiko in da bo treba računati še z večjimi izgubami na naši strani, ki bodo dosledno napihovale madjarski količnik, ni težko. Iz tega sklepamo, da je Gömbös dosegel ugodnosti, ki se bodo v naši zunanji trgovini beležile z nadaljnjimi izgubami in da je Mussolini pristal na spremembo dobavitelja samo, da kvitira politično poslušnost Madjarov, je pravilno.

Zato se zdi v interesu našega gospodarstva neobhodno potrebno, da se bolj odločno podamo ven v svet, da si poiščemo odjemalce za naše blago, katerega je vedno več v naših skladiščih. In če pri tem tudi nekoliko prestopimo okvir političnih simpatij, ne bo škodovalo, ker najprej moramo čuvati gospodarski blagor našega naroda, ki od simpatij ne more živeti. Pota ležijo odprta pred nami, zgledi pa tudi ne manjkajo.

Proti revmatizmu

bolečinah v kosteh, zbadanju, išiasu, zobobolu, glavobolu

se priporoča MASAZA

za masažo je

Steklenica Din 14"-... Oglas reg. pol. S. Br. 23.582 1932

ALGA

Naznanjamo, da nam je po kratki bolezni, previdena s svetotajstvi, v starosti 82 let, umrla naša iskreno ljubljena mati, stara mati in babica, gospa

Nežika Lindtner

Pogreb bo v četrtek, dne 17. 1. m. ob 3 popoldne iz hiše na Zabjaku št. 4 na pokopališče pri Sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. novembra 1932.

Družine Lindtner, Šerjak, Leske in Brišček.

Seja senata in skupščine

Belgrad, 15. nov. 1. Na današnji seji senata, katero je otvoril predsednik senata dr. Pavelić, je odgovarjal vojni minister general Stanjanović na interpelacijo senatorja Jovanovića zaradi nakupovanja živil za posamezne garnizije neposredno od kmetov. Vojni minister je v svojem odgovoru sporočil, da se vse to že vrši bodisi preko združenih organizacij ali pa neposredno od kmetov. Z odgovorom vojnega ministra je bil senator Jovanović zadovoljen. Nato so bili izvoljeni člani v odbore za proučevanje raznih zakonskih osnutkov, ki so pred senatom. V odbor za razmatranje zakonskega predloga o ukinitvi fidejkomisa, ki ga je predložil senator Hribar, sta med drugim bila delegirana senatorja Ivan Hribar in dr. Ravulhar. V odbor za proučevanje resolucije za sestavo amernie bodoe državne in gospodarske politike, ki jo je predložil senatu Ivan Hribar, se je izvolil 15 članski odbor, v katerega so prišli med drugim senator Hribar, dr. Ploj in kot namestnik senator Gregorin. Prilodnja seja senata bo v četrtek. Na njej bodo odgovarjali nekateri ministri na interpelacije posameznih senatorjev.

Belgrad, 15. novembra. 1. Današnja skupščinska seja je otvorila ob 11 dopoldne dr. Kumanudi. Nato so bila prečitana poročila senata, da so bili v plenumu senata brez sprememb sprejeti vsi zakonski osnutki, ki mu jih je dostavila narodna skupščina. Nato je bila volitev članov v odbore za proučevanje raznih zakonskih predlogov. Za odbor

za proučitev zakonskega predloga novega občinskega zakonika in zakonskega osnutka o spremembah in dopolnitvah zakona o lekarnah sta bili predloženi dve listi. Prvo je predložil poslanski klub JRKD, drugo pa novo ustanovljeni Jugoslovanski narodni klub. Glasovalo je vsega skupaj 183 poslancev. Od tega števila je dobila prva lista kluba JRKD 139 glasov, druga pa 40. Na ta način je bilo izvoljenih v ta odbor 14 članov s prve in 7 članov z druge liste. Ker je bila za druge odbore predložena samo lista JRKD, je bila z akklamacijo sprejeta. Skupščina je nato razmatrivala vprašanje naknadnih volitev v okraju Otočac. V tej zadevi je govoril predsednik verifikacijskega odbora dr. Milenko Marković, ki je izjavil, da verifikacijski odbor še ni imel nobene seje, zaradi česar še ni mogel proučiti tega vprašanja. K besedi se je nato prijavil dr. Nikić, ki je izjavil, da je predsednik narodne skupščine dr. Kumanudi prekršil skupščinski poslovnik, ker je tako dolgo zavlačeval poročilo starega verifikacijskega odbora, da to vprašanje ni prišlo pravočasno na dnevni red. Dr. Nikić je odgovoril predsednik skupščine dr. Kumanudi in utemeljeval, da se je strogo držal poslovnika. Prilodnja skupščinska seja bo jutri ob pol 11 s sledečim dnevnim redom: prenos poročila odbora za proučevanje zakonskega predloga o fiskalnem režimu za inozemska avtomobilska vozila.

Naredba o trgovaških zbornicah

Belgrad, 15. nov. AA. Minister za trgovino in industrijo je izdal naredbo, da morajo zbornice takoj izvršiti premostitve tistih področij, ki spajajo ali pa ločijo njihova sedanja področja in da dosedanjim svetovalcem tistih področij, ki se bodo izpremenila, pristopijo kot svetovalci v svoje nove zbornice, v kolikor ne bodo razrešeni svoje dolžnosti. Obenem je trgovinski minister izdal naredbo, da se v zmislu uredbe ustanove tele nove zbornice: Trgovska in industrijska zbornica v Banji Luki in Obrtna zbornica v Osijeku, Banji Luki in Sarajevu.

Davek na poslovni promet

Belgrad, 15. nov. AA. Finančni minister je podpisal uredbu o izpremembi in dopolnitvi uredbe o plačevanju davka na poslovni promet. Po tej uredbi so oproščeni mlini za kmetstvo mletoje plačila skupnega davka na poslovni promet. Odzaj bodo mlini za tako mletoje plačevali skupno 2-odstotni davek na poslovni promet za izvršeno mlevalsko uslugo. Razen tega bodo občinske oblasti od zdaj za vsako prodajo moka na trgu pobirale skupen davek na poslovni promet od vsake osebe, ki se pri prodaji take moka ne more izkazati, da je na moko plačal skupni davek za mletoje.

Belgrad, 15. nov. AA. Finančni minister je predpisal uredbu, s katero se izpremenita tarifni številki 18 in 93 v seznamu luksuznih predmetov tako, da so zdaj podvrženi davku vsi avtomobili razen tovornih in vse vrste mila, ki so dražja od 30 Din kg, izveniški medicinski mila.

Vse zasedeno v notranjem min strstvu

Beograd, 15. nov. Notranje ministstvo ne razpolaga s praznimi mesti, zato v letošnjem proračunskem letu ne bo več postavljalo novih moči. Če pa se s časom pokaže, da bi bilo treba katero mesto znesti, bo ministstvo sprejemalo samo diplomirane pravnike.

Vabimo Vas

na brezobvezno poskušnjo z Avguštinovimi esencami pripravljenih likerjev. Če si sami pripravite liker, je poceni — pa še bolj Vam tekne! Prepričajte se pri nas — malo šilce Vam ne bo škodovalo!

Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

Se'a Prosvetnega sveta

Belgrad, 15. nov. 1. V prosvetnem ministstvu so seje glavnega prosvetnega sveta, kateremu predseduje dr. Petković, rektor beogradske univerze. Na sedanjem zasedanju glavnega prosvetnega sveta bodo pretresali učni načrt in program za štiri razrede ljudskih šol, kvalifikacija ljudskih in meščanskoškolskega učiteljskega in profesorjeve za srednje šole, nostrifikacija srednješkolskih spričeval in drugi tekoči posli.

Osebnosti

Belgrad, 15. nov. 1. S kraljevim ukazom je odpuščen iz državne službe dr. Dragoljub Jovanović, izredni profesor na beogradskega jurističnega fakulteta, ker je bil obsojen pred državnim sodiščem za zaščito države na leto dni strogega zaporu. — Za pristava na okrajnem glavarstvu v Pisarovici je imenovan Ludvik Komelj. — Prosvetni minister je na predlog sveta filozofske fakultete na ljubljanski univerzi razveljavil pogodbo, ki je bila sklenjena med ljubljansko univerzo in Markom Veyem, po godbenim lektorjem za francoski jezik na univerzi. Za načelnika političnega oddelka v znanstvenem ministstvu je postavljen dr. Božidar Purić, dosedanjí odpravnik poslov jugoslovanskega poslanstva v Londonu. (»Pravda«.)

Za tehničnega svetnika pri ravnatelstvu drž. rudnika v Kreki je postavljen Rudolf Kren; za šefa računovodstva pri ravn. drž. rudnika v Velenju Anton Kurnik; za višjega rudarskega pristava pri ravn. drž. rudnika v Zenici je imenovan Alfred Mišek. Vpokojen je Julij Vapa, carinik na mari-borski carinarnici.

Drobne vesti

Berlin, 15. novembra. tg. Kakor smo že poročali, je državni kancelar von Papen povabil voditelje socialno-demokratske stranke na razgovor v četrtek. Vodstvo stranke pa je danes sklenilo, da vabilo von Papena odkloni.

Rim, 15. nov. Potresomerska opazovalnica je zaznamovala silen potres v daljavi 8.330 km. Sodi, da je bil potres v Mongoliji.

Belgrad, 15. nov. AA. 14. novembra okoli 2 popoldne je neznana oseba vrgla na vrt neke zasebne hiše v Osijeku razstreljivo, ki je povzročila manjšo detonacijo, vendar ni nikake škode. Za storilcem vrše oblasti energično zasledovanje.

Debata o gledališču

Hic Rhodus, hic salta!

Naša gledališka kritika ugotavlja že dlje časa, da je ena najbolj bolečih vprašanj slovenskega gledališča njegov reperioar, ki propada od leta do leta. Prav te dni pa smo doživeli primer resničnega gledališkega škandala. V soboto, dne 6. novembra letos je namreč uprizorila naša drama nemško veseloigro »Veseli vinogradi«. Delo je napisal K. Zuckmayer, na »dolenjska tla in v našo govorico« pa ga je postavil Matevž Smale. Dosedanja kritika je delo večinoma zelo ostro odklonila, tudi občinstvo se je razburilo, vnela se je polemika z desne in leve. Oglasili pa so se tudi nekateri, ki skušajo braniti avtorja, uprizoritev in gledališče, češ da je bilo le-to napadeno po krivici. Kako je torej s to stvarjo? Zadevo je treba vsekakor razčistiti. Ne gre, da bi kdorkoli trpel krivico, prav tako pa se je treba postaviti proti vsakomur, ki misli predrzno šariti z argumenti, ki ne drže. Želeti je seveda, da bi se debata vršila le med poklicnimi in odgovornimi ljudmi.

In sedaj in medias res! Med glasovi, ki so se oglašili proti naši kritiki in ljudskemu ogorčenju, se zdi resnejša in tehtnejša edinole kritika, ki jo je o »Veseli vinogradi« napisal Julij Bab in ki jo je v odlomku prevedel za »Jutro« z dne 11. novembra Bratko Kreft. Uvod pa, s katerim je opremil Kreft svoj prevod, razodeva, da bi prevajalec na osnovi te »avtoritativne« ocene rad opravičil tako avtorja kakor naše gledališče in naprtil vso krivdo naši kritiki in našemu občinstvu. Ker kljub njegovemu »spisniati« satli vendarle nismo tako nesposobni, da bi s lepo verjeli in njemu in odlomku iz Babove kritike, si ogledmo vso zadevo nekoliko natančneje. V resnici namreč izgleda historija precej drugače, nego pa nam jo je skušal prikazati Kreft, dasi je v njegovih izjavah, vsaj v kolikor z njim brani Zuckmayerja, nekaj resnice. Toda delne krivice, ki se je pri nas zgodila Zuckmayerju, ni kriva naša kritika, ki je bila pač upravičena, da se zaneša na verodostojnost gledališke uprizoritve, namreč le sanje odaverno v prvi vrsti gledališče.

To bom skušal pokazati v naslednjem. A najprej moramo vedeti, da slovenska uprizoritev ne pomeni samo moralnega, marveč tudi literarni in umetniški škandal.

Ogledmo si najprej usodo dela v Nemčiji, ki kljub razliki — toda ta razlika je tudi v delu samem ter zlasti v načinu uprizoritve! — ni bila tako sijajna, kakor nam baje Kreft. Delo je izšlo l. 1925 in je bilo nagrajeno s Kleistovo nagrado. To kriče pri nas sedaj vsi, a nihče izmed teh ne pove popolnoma resnice. Kreft trdi, da so prisodili avtorju Kleistovo nagrado »nemški kulturni krogi, kar je vsekakor zelo hiperbolično povedano. Zakaj resnica je ta, da s to nagrado Zuckmayerja ni nagrajil noben objektivni zbor kritikov, marveč mu jo je podelil — Paul Fechter, znan kot zagrižen nasprotnik ekspresionizma, ki je v Zuckmayerju odklival kot pooblaščenec za Kleistovo nagrado predvsem pisatelja svoje literarne smeri, t. j. naturalizma. To pa dejstvo postavi v popolnoma novo luč. Prav ta idejni in vsebinski naturalistični vidik je bil vobče odločilen za oni del nemške kritike, ki se je navduševala za delo (enako kakor pri nas!).

Ali je bila to vsa kritika? Kaj še! Le tista, ki se je borila zoper duhovno umenost ekspresionizma in ki bi rada videla, da se umenost povrne zopet nazaj k naturalizmu. Toda nobene, tudi naturalistične kritike ne poznamo, ki bi bila »Veseli vinogradi« sprejela brezpogojno ter ga priznala v celoti kakor kakšno mojstrovino. Celotno sam Julij Bab, na katerega se sklicuje Kreft in ki je napisal dosedaj največji slavošpev na »Veseli vinogradi«, ga pozdravlja prav za prav v prvi vrsti ne z vidika umenostne, marveč z vidika ideološko-naturalistične kritike. Nemški gledališki ideolog vidi namreč v delu povratek nemške drame k naturalizmu. Seveda mu pa — celo njemu — Zuckmayer ni nikak genij, marveč samo skromna »slavica« (njegov izraz!). Isti Bab imenuje n. pr. ob drami, ki jo je Zuckmayer napisal pred »Veseli vinogradi« — izrazilo diletanški (ausgesprochen dile-

fantische). Tako torej Zuckmayerjev največji nemški zagovornik! Kar zadeva »Veseli vinogradi«, čita Bab pisatelju, da je dejanje drame skromno in staro, sploh nadvse »simpele«. Dalje mu čita, da v marsičem ni originalen (Niebergall, Anzenberger!). Pa tudi, kolikor je kritika pozitivna, se da v marsičem Babu ugovarjati, zlasti v pojmovanju človečnosti te igre. Toda to so že nasprotja svetelnege naziranja. Delo je vsekakor mnogo bolj odrsko in teatralno nego dramatsko. A tudi kar se tiče njegovih moralnih nazorov, pravi celo humanist in naturalist Bab, da »utegnejo biti družabno (podčrtal jaz) problematični.« To mu je dokazalo tudi življenje. Igra je tudi v Nemčiji, dasi ne povsod — ah, publika kako si različna! — našlela na odpor. Da je delo nedostojno, so rekli tudi tam. Znan mi je primer, da mati odlične in slavne odrske umetnice ni dovolila hčerki k tej predstavi! Mારstjke, n. pr. v Halle je kmalu šlo s sporeda. Drugod, n. pr. v Dessau-u, kjer ga je režiral znameniti režiser Lenz — nekoliko drugače nego je to storil pri nas »Shakespeareov kolega« Oip Šest — je delo nasprotno imelo velik uspeh. Prav to: način uprizoritve je silno važen, od n a č i n a interpretacije zavisi mnogo. Zanimala bo morebiti, zlasti ker se tiče vprašanja gledališča in publike, tudi sodba nemškega pesnika in dramatika Klabunda, ki sicer zagovarja Zuckmayerja. »Takemu gledališču bi manjkala publika«, pravi on. »Zakaj«, nadaljuje, »biti si moramo na jasem, da je gledališče družabna ustanova, namenjena ljudskemu občestvu, ne pa le zadeva neke literarne skupine.

Kljub nekaterim pozitivnim stranem, torej nemške sodbe o delu — v originalu in v nemških uprizoritvah! — vendarle niso tako sijajne, kakor nas skušajo o tem prepričati nekateri. Treba pa je poznati ozadje, iz katerega je razumljiva nemška kritika. Pozabili ne smemo pri tem dveh strani. Prvič je bilo delo pozdravljeno zlasti od zastopnikov in zagovornikov naturalizma, kar ima tedaj ne toliko umetniško-kvalitetni, kolikor časovno-strunski značaj. To je deloma razumljivo iz nemških literarnih razmer kot reakcije na dolgoletne ekape- rimente v gledališču. Razen tega pa je treba vedeti — in sedaj prihajamo k drugemu delu našega škandala — da so vsi ti kritiki imeli pred seboj po smislu sploh bistveno drugačno delo nego mi, ki

smo gledali samo delo »spresajeno na dolenjska tla«. Delo je namreč tako izrazilo nemškega miljeja, da je literarno nedopustna takšna metamorfoza, kakor je pognala izpod peresa in iz domišljije našega »posavitelja«. Delo, v katerem igra veliko vlogo nemški obrenski kolorit ter razen tega nemško, tradicionalno-sociološko izključno nemško buršovstvo, je zgrajeno na idejem nasprotju pred — in povojnega nemštva in je do neke mere celo satirično ter ima za Nemce svoj poseben smisel in pomen. So v njem stvari, ki jih iz naše uprizoritve ni mogoče razumeti. In to-le »prenesejoc na naša slovenska tla, izprekvežajo avtorja smiselno in jezikovno ter nato izrežirajo stvar v prav nasprotni smeri, kakor zahteva estetska in etična (ta je sicer naturalistično-areligiozna) stran dela. Gospoda, ki imate opraviti s to rečjo, kako bi vam bilo ob konfrontaciji vaše prireditve in uprizoritve z nemškim avtorjem in njegovim delom, ne samo ob konfrontaciji takole v kritiki, marveč pred forumom avtorskega zakona, kamor se mi močno zdi, da spada vsa tale zadeva.

Tako je bilo torej z usodo dela celo v Nemčiji, kjer je bilo dano dostojnejše, nego naš »popraveke, umetniško pa sploh brez primere s tem, kar so dali pri nas. Delo je sicer samo na sebi zelo izrazito in celo grobo naturalistično poudarjeno, radi česar se idejno z njim nikakor ne moremo sprijazniti, a to ne pomeni, da bi zaradi tega ne moglo biti po nobeni strani umetniško. Zakaj drugo je estetika, drugo sociologija gledališča. In dasi »Veseli vinogradi« (v originalu) ni mojstrosko delo, vendarle ni brez vseh umetniških in pesniških lepot. Izgleda tedaj, da ne gre škandala, vsaj umetniškega ne, pripisovali samo in tudi ne toliko Zuckmayerju, nego našemu gledališču, prevajalcu in režiserju, pa tudi vodstvu, ki ne ve, komu izroča prevode in režije.

In tako sem, upam, dokazal ničnost tistih prizadevanj, ki sedaj »perejoc« naše gledališče, ko se je umazalo. Da pa »Veseli vinogradi« ni osamljen primer, da repertoar našega gledališča po krivdi vodstva in tudi nekaterih režiserjev, kateri pri nas zato, ker nimamo odgovornega dramaturga, pomagajo »prevaliti« gledališki spored, vsako leto zdrkne z dostojne višine pod nivo kvaliteta gledališča — to bom pokazal prihodnjič. France Vodnik.

Dnevna kronika

Kaj pravite?

Stara stvar je to! Nič čudnega, nič novega, Frumasonke prostozidarske lože se na novo ustanovljajo. V našem kraju je še ni, dobro bi pa bilo, ko bi jo ustanovili. Imamo namreč toliko tukih, ki bi vstopili, da bi morali ustanoviti kar dve loži. To pa ni nič čudnega. Jih naše društvo ali — drugače povedano — družba meša. Zgodilo se je bilo z njimi v družbi. Ne z vsemi, le nekaj jih je bilo. Pa so trdili, da je resnica o Mariji le pravljica. Da je pravljica življenje Kristusa. Naj vedo: Če je pravljica Kristus-Bog, potem je pravljica vsa zgodovina. Če je pravljica življenje Marije, naše ljube Gospe, je pravljica tudi njihovo rojstvo, njihovo življenje. Če je rojstvo Kristusa le pravljica, je pravljica tudi njihova pamet. Protestanti, pravoslavni ateisti in drugi brezverci, učeni sicer bolj ko ti naši, ki tako govorijo, priznavajo Boga. Ti naši pa, čeprav so akademsko izobraženi, ga zmetavajo, ga ne priznavajo. Bog jih reši slepote!

To je eno. Drugo je še bolj važno. Bili so tam in tam, pa so se spremenili ter odšli tja in tja. Za košček kruha seveda! Za košček kruha so prodali svoje prepričanje, prodali svoje srce, svoj razum. Vest se jim še ni oglasila. »Ponosni smo,« so mi dejali, ko sem jih vprašal...

Naj bodo ponosni! Položaj se bo spremenil, naj bodo še tedaj ponosni! Ali bodo še enkrat borili za prepričanje? Bomo videli, morda kmalu. — I. J.

Za ublažitev bede

Glede na članek v »Slovenec« z dne 11. t. m. pod naslovom »100.000 lačnih slovenskih revežev« svetujem, da razpišete pismo anketo o vprašanju, kako omiliti bedo med našim ljudstvom in kako preskrbeli one številne brezposelne in druge, ki živijo v bedi in pomanjkanju. Mnogo jih je, ki bi to vprašanje podprli s tehničnimi nasveti in pomagali tudi dejansko. Na anketi se je priporočala z merodajnega mesta koncentracije akcije. Predlagali so osnove širšega foruma, ki bi združili in centraliziral vsa to pomožno akcijo. Centralizacija tu ne bi bila umestna, ker bi bila na škodo periferije. Kdor je bliže peči, tega bolje greje. Želimo bi nasprotno več decentralizacije v delovanju pod enim vrhovnim nadzorom odborom, ki pa bi moral dejansko vršiti svoje delo. Centralizacija je lepa reč, ampak zgolj v teoriji, praktičnega pomena pa skoraj da nima.

Kaj naj torej storimo, da pomagamo lačnim množicam? Naj se na tem mestu omejim predvsem na deželo. Zbiranje darov ne sme biti zgolj uradno, ampak ga moramo smatrati kot delo krščanske ljubezni. Kmetje naj si po vaseh izvolijo zaupne moše, ki bodo pobirali v svojem okolju prostovoljne prispevke in jih nato izročili župnijskim uradom. Ti župnijski uradi naj bi zbrane darove pošiljali tja, kamor bi škofijska oblast odredila. Prispevki bodo seveda različni. Nekateri bodo dajali denar, drugi poljske pridelke. Poljske pridelke — živila in kurivo — naj bi pošiljali onim, ki jih bodo znali najbolje uporabiti. Potrebno bi bilo apelirati tudi na razne samostane in redovne hiše, ki so že dodajali v tem pogledu mnogo dobrega storili, ampak na način, da ni znala levica, kar je dala desnica. V drugi vrsti bi prišli v poštev za sprejemanje darov razni dobroteljni zavodi in javne ljudske kuhinje ter društva v večjih mestih.

To so moji skromni nasveti. Naj se oglašajo še drugi! Vprašanje brezposelnih in gladoječih je potrebno takojšnje rešitve. Zima trka na vrata. Pomagajmo, dokler je čas!

Koledar

Sreda, 16. nov.: Otmar, opat; Neža (Janja).

Novi grobovi

† V Strugah je pri svojem sinu g. župniku Andreju Orešku umrl v visoki starosti 86. let gosp. Anton Orehek, bivši dolgoletni odbornik občine Moravče, član kraj. šol. sveta v Moravčah in posestnik v Kraskah. Pogreb bo v četrtek dopoldne ob 9 na farno pokopališče v Strugah. Svelila mu večna luč! Zaljubljen naš iskreno sožalec!

† Na Logu pri Sevnici je v ponedeljek umrl g. Kmetič Anton v starosti 85 let. Bil je globoko veren katoliški mož in vzoren družinski oče. Njegov starejši sin je salezijanski duhovnik, najmlajši hči pa redovnica v Družbi Bravničar. Pokojnemu želimo večni mir, njegovi družini pa naše iskreno sožalje!

† V Mostah pri Ljubljani je umrla gospa Tezija Keber, zasebnica. Pogreb bo v četrtek ob

Kulturni obzornik

Velik koncert v Unionu

V ponedeljek 14. novembra zvečer je ljubljanska Glasbena Matica dala svoj koncert. Spored so izvajali: tenorist Banovec, pomožni operni orkester in mešani zbor Glasbene Matice pod taktirko ravnatelja Mirka Poliča. Koncert je bil za ljubljano zelo pomemben dogodek, kajti zavzel je čisto moderno smer. Ker so dandanes izvajanja takih del tako zelo redka, je to dejstvo šteti izvajalcem v veliko zaslug. Spored so sestavljala dela novejši in najnovejši smeri: Matija Bravničar: »Kralj Matjaž«, uvertura za veliki orkester; Karel Szymanowski: »Nočni spevi«, III. simfonija za tenor solo, zbor in veliki orkester; Igor Stravinski: »Simfonijski psalmov«, za mešani zbor in veliki orkester. Vsa dela so novejšega izvora; poseben poudarek in pozornost zaslužijo Stravinski s svojo »Simfonijskim psalmov«, ki je ena njegovih zadnjih stvari in posebno značilna za njegov razvoj. Izvajala se zadnji čas v vseh evropskih centrih in je prav, da smo jo čuli tudi mi.

Unionska dvorana je bila razen bolj redko zasedenih prvih treh polno zasedena, kar daje pozitivno izpričevalo našemu za glasbo zanimajočemu se občinstvu in njega intereso za razvojno smer te umetnosti. Na obrazih si deloma opazil izraz začudenja in presenečenja, kar pa je popolnoma razumljivo epričo dejstva, da izvajana dela občutujejo prav revolucionarno smer in radi tega ob prvem doživetju ne morejo zajeti s tisto prebrčevalnostjo, kot dognane glasbene umetnine preteklosti. Vendar pa je bilo mnogo navdušenja. — O delih samih in izvajanju pa obširnejše razmotrivanje sledi.

Liubljanska drama: Srce igračk

Prva letošnja mladinska predstava je prav srečno začela naše nedeljsko gledališče za otroke

pol 3 popoldne. Naj v miru počiva! Preostalin naše sožalje!

† V Ljubljani je umrl g. Ivan Stanovic, ključavničarski mojster. Pokopali ga bodo danes ob 2 popoldne. Blag mu spomin!

ZOBNI KAMEN

Če želite odstraniti zobni kamen, ki se dnevno dela okrog vaših zob, potem dnevno uporabljajte

„DIANA“ zobno pasto

ki vsebuje vse za to potrebne sestavine. Cena: normal tuba Din 5.—, dvojna tuba Din 8.—

Osebnosti

— Za provizorja župnije Sv. Barbara v Halozah je imenovan tamošnji kaplan g. Rupert Pušnik.

— Poročila sta se v ponedeljek na Brezjah g. Miroslov Zupan, stavebnik z gđ. Elo Verovškovo obo iz Ljubljane. Obilo sreče.

— Imenovanja in premostitve v sodno-pisarniški službi. Premesteni so: zveznični Roman Kramaršič iz Mokronoga k deželnemu sodišču v Ljubljani. Dodeljeni so: sodno-pisarniški pripravnik Stefan Pirnat iz Murske Sobotne v Mariboru, dnevnika Frančiška Rabičeva iz Kamnika v Mokronog, Angela Pucijeva z Vranskega k okrajnemu sodišču v Novem mestu, dnevnika Antonija Boštelcova iz Ljubljane k pravosodnemu ministru v Belgradu; dalje so imenovani za dnevnika-zvezničnike: Fran Cuk iz Doba k okrajn. sodišču na Vransko, St. Kajniš iz Ptujke k okrajnemu sodišču v Mariboru, Adela Faganelova iz Ljubljane k deželnemu sodišču v Ljubljani, Marija Erbežnikova iz Ljubljane k okrajnemu sodišču v Kamniku, Martina Grčarjeva z Glinice k okrajnemu sodišču v Kranju, Ludvik Svagelj iz Maribora k okrajnemu sodišču v Kranjski gori, Marija Kalanova iz Ljubljane k okrajnemu sodišču v Konjicah, Josip Cufar iz Trebnjega k okrajnemu sodišču v Gor. Radgoni, Karel Rode iz Trebnjega k okrajnemu sodišču v Murski Soboti, Josip Mehle iz Ljubljane k okrajnemu sodišču v Dol. Lendavi, Angela Bambičeva iz Ptujke k okrajnemu sodišču v Ptuj, Milan Tkavec iz Cigonjcev k okrajnemu sodišču v Slov. Bistrici, Ljuba Ferencova iz Konjic k okrajnemu sodišču v St. Lenart, Josip Erman iz Ljubljane k okrajnemu sodišču v Celju. Imenovana je za zvezničnico pri okrajnem sodišču v Mariboru Kristina Tkavčeva.

— Odlikovani so z zlato kolajno za vestno vršenje službe orožniški naredniki vodniki I. razreda Teodor Prizner, Peter Mandič, Mavrič Zelnik, Anton Pirih, Alojzij Podpečan, Josip Misk, Adolf Cimerman, Jakob Munih in Matija Ferlic, orožniška narednika vodnika II. razreda Peter Zule in Mihael Ravnik; orožniški naredniki Franjo Trstenjak, Alojz Mursič, Martin Lovše, Franc Gorjan, Jožef Mužič, Jožef Lozar, Ignac Intihar, Friderik Golob, Jakob Mrak, Josip Kožuh in Adam Klein ter orožniški kaplar Ivan Kramer. S srebrno kolajno za vestno vršenje službe pa orožniški narednik vodnik I. razreda Andrej Kovač ter orožniški naredniki Ferdo Ledvi, Josip Prša, Feliks Mozetič, Blaž Lorgar, Josip Gunžera, Josip Goriup, Peter Košar, Martin Sinenko, Mihael Romih, Franc Brezovec, Josip Jonke, Leopold Fric, Leopold Kogelj, Ivan Vodopivec, Angel Gruden, Franc Postuvan, Ivan Kolak, Ivan Pleša in Ivan Mikus.

— Vpokojeni so: sanitetni podpolkovnik dr. Rade Šober, pehotni kapetan I. razreda Kajetan Bedini, pehotni polkovnik Zvonimir Hagljan, pehotni kapetan I. razreda sodne stroke dr. Fran Ganz in topniški kapetan I. razreda Dragotin Radl.

Ostale vesti

— Prvi obisk škola Starčeviča na Sušaku. Preteklo nedeljo je novi senjski škof dr. Ivan Starčevič na Sušaku delil zakrament sv. birme. Pri birni je bilo 966 otrok in deklic. V torek jutraj je škof Starčevič odpotoval v Zagreb na konferenco jugoslovanskega episkopata.

— Jože Gostič v Splitu. Iz Splita nam poročajo: »Preteklo soboto zvečer je gostoval v operi »Rigolletto« odlični tenorist ljubljanske opere gospod Jože Gostič. Gledališče je bilo polno izbrana občinstva, ki je navdušeno pozdravilo gosta in ostale igrance. Gostič si je s svojim lepim nastopom ter toplim in svežim lirskim tenorjem in odlično psihološko interpretacijo namah osvojil simpatije splitskega gledališke občinstva.« — G. Gostiču k lepemu uspehu iskreno čestitam!

— Zastopnik Avtorskega prava za Novo mesto in okolice je g. Vok. Liliija, šol. uprav. v pok. v Smihelu in se je glede avtorske takse obračati na njega.

— Silna burja v Hrvaškem Primorju. Zadnje dni je po vsem Hrvaškem Primorju deževalo, v nedeljo je pa zapihala močna burja, ki je napravila veliko škodo. Burja je bila tako silna, da je onemogočila promet na morju ter poškodovala skoro vse telefonske in brzojavne žice.

— Smrtna nesreča delavca. V gozdu pri Lepenici nedaleč od Jelenja v Hrvaškem Primorju pripravljajo delavci bukova drva. Delavcu Ivanu Malinarju je padla bukev na glavo s tako silo, da je uboječ obležal mrtev.

— Zeni prerezal grlo. V sodne zapore v Brodu so pripeljali kmeta Andreja Markovca iz Andrijevca. Prišel je pijan domov in začel pretepati svojo ženo Marijo. Najprej jo je udaril po očeh, nato pa je vzel kuhinjski nož in ji prerezal grlo. Zena je v strašnih bolečinah čez štiri ure umrla, moža so pa aretirali.

— Drzen roparski vlom pri belem dnevu. Iz Banjaluke poročajo o drznem roparskem vlamu, ki sta si ga dovolila dva mlada cigana pri belem dnevu. V Miličevi ulici ima zlatarsko trgovino Metodij Dimitrijevič. V ponedeljek opoldne so ljudje v imenovani ulici opazili dva mlada cigana, ki sta hodila gori in doli in se vsakokrat nekoliko ustavila pred zlatarsko trgovino, kjer sta bila lastnik in njegov vajenec. Dimitrijevič ju je opazil in ker je slutil njun namen, se je skril za prodajalno mizo. V tem sta cigana zopet prišla mimo trgovine in ko sta videla, da je vajenec sam, sta vdrli noter. Eden je pograbil vajenca in mu zamašil usta, drugi pa je začel grabiti. V tem pa je že izza mize priskočil gospodar, ki je enega vlomilca prijel, drugemu pa se je posrečilo uiti.

— Aretacija bančnega ravnatelja. Aleksander Goldmann, ravnatelj Trgovske in obrtne banke v Subotici, ki se nahaja v prisilnem poravnalnem postopanju, je bil preteklo soboto na odredbo preiskovalnega sodnika aretirani. Aretacija je bila izvršena na podlagi poročila knjigovodskih izvedencev, ki navaja, da so bile bilance banke že več let fiktivne. Dalje so izvedenci ugotovili, da je Goldmann razdelil med svoje uslužbence delnice v vrednosti 500.000 Din in je to postavko vpisal med aktivna, čeprav denar ni bil nikoli vplačan. Proti odredbi preiskovalnega sodnika je Goldmann vložil pritožbo, ki jo je pa senat z ozirom na to, ker je Goldmann inozemec, zavrnil.

— Pri revmi v glavi, ledjih in plečih, živčnih boleznih, bolečinah v boku, trganju v križu se z velikim pridom uporablja naravna »Franz-Josef« grenčica za dnevno čiščenje prebavnega kanala. Vseučiliške klinike dokazujejo, da je »Franz-Josef« voda, posebno v srednji in starejši življenjski dobi, izborno čistilo za želodec in čreva. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

— 3000 Din ali bombo. Novosadski veletreec Evgen Klein je prejel te dni z okorno pisavo pisano pismo, v katerem ga pisec poziva, naj na določenem kraju položi 3000 Din, sicer bo v njegovo prodajalno vržena bomba. V pismu je bil določen tudi rok. Klein je o tem obvestil policijo, ki je postavila na označeno mesto tajnega policista. Obenem so tja položili zavitek v velikosti tisočdinarskih bankovcev. Vendar pa ni nihče prišel po zavitek. Iz tega sklepa, da najbrže ne gre za izsiljevalni poskus, marveč samo za neumestno šalo.

— Zel in plevel. Slovar naravnega zdravilstva spisal F. Magister (Ali kako se zdraviti z naravnimi sredstvi — zdravilnimi rožami, solcem, zrakov in vodo). Cena 50 Din, vezano 75 Din. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. — Življenje je dar božji in zdravje tudi. Če varuješ zdravje, kar je dolžnost vsakogar — varuješ svoje življenje. Clovek, ki še ni bil nikdar opasno bolan, ta ne zna ceniti svojega zdravja. Seveda pokličemo pri resnih obolenjih izkušenega zdravnika in se točno držimo njegovih navodil. Pri lažjih obolenjih pa se poslužimo zdravilne moči solca, zraka, vode in zdravilnih rož, ki so predragocena lekarna stvarnika, ki je vsakomur zastoj odprta. Zgoraj imenovana knjiga, ki jo je spisal izkušen mož, opisuje vsa domača zdravilna zelišča ter razna domača zdravila v abecednem redu. Prav tako so v abecednem redu navedena imena raznih bolezni in tudi navodila, kako se zdraviti v enem ali drugem slučaju. Knjige — Zel in plevel — tega domačega zdravnika ne sme pogrešati nobena hiša.

Cerkveni vestnik

Fantovska Marijina kongregacija Matere dobrega sveta bo imela drevi ob pol osmih shod v Salezijanskem mladinskem domu na Kodeljevem.

mati (ga. Gabrijelčeva), stražnik (g. Potokar), so bili prav dobri. G. Cesar je z dostojanstveno komiko postavil dobrega kneza, zlasti pa sta bila v svojem elementu g. Lipah kot gledališki ravnatelj in g. Zeleznik kot Spiritus. Igra sicer ne zahteva dragih odskih efektov, pa bo kljub temu osvojila gledališče.

»Vigred«, ženski list, številka 11, 1932 je izšla. Večkrat smo že na tem mestu govorili o tem listu, a vedno se nam zdi, da premalo poudarjamo njegov pomen in njegovo poslanstvo. Če rečemo »ženski list«, se nam zdi, da s tem izgovorimo cel program, ki ga ima vršiti žena v življenju. Če poudarimo to še v današnjih časih, ko vidimo, da razpada družina, razpada družba samo zaradi tega, ker je posegla med nas neka tuja, a močna sila, potem je to res dvojnega poudarka potrebno. Saj smo spoznali, da je žena in mati prav v današnjih časih morebiti edina sila, ki bo mogla rešiti, kar se sploh rešiti da. Da »Vigred« v tem smislu vzgaja svoje čitatelje, nam je dokaz prav ta številka, ki leži pred nami. V svesti si, da moraliziranje nikoli ni doseglo uspehov, zlasti pa ne v današnjih časih, skuša »Vigred« svojim članicam pokazati delo žene v taki obliki, ki prav nič ne moleduje, ampak samo jasno pove in dokaže največkrat kar na zgled iz življenja. Ali ne govori v tem oziru dovolj jasno uvodna kratka povestica? In potem, ko pripoveduje o Sloimskovem delu za slovensko ženo? Tudi povest, ki izhaja že vse leto, je usmerjena v to stran, dasi kot novela nima mnogo dejanja, pač pa tako živo in pestro opisuje življenje štajarskih kmetijskih družin, da jo človek bere kar z užitkom. Morebiti se v prošlih jubilejnih dneh Uršulinskega samostana v Škofji Loki nihče ni spomnil tako tople in hvaležne, kakor prav »Vigred«, ki ima med gojenkami Škofješkega samostana sto in sto čitateljic in naročnic. Drobne misli o običajih o vseh svetih govore o tih hvaležnosti, ki jo prav žena občuti do umrlih. Da se je v mesecu dobrotelnosti in okoli epimina sv. Elizabete tudi »Vigred« spomnila velike

ZANJ NI VESELJA!

Celo doma, v zakurjeni sobi, ga nadleguje strašen kašelj. Nešteto krat ga prisili, da prekine igranje.

Ampak jutri bo mati preskrbela

KRESIVAL

in tedaj bo v nekaj dneh rešen prehlajenja.

Dovoljeno od Min. socialne pol. in narodnega zdravja S. št. 16562 od 29. IX. 1932.

Jesenice

Smrt zelo pobira letošnje leto po Jesenicah in sosednjih Borovljah in to večinoma le tovarniške upoštevance ali pa take, ki bi imeli iti v kratkem v pokoj. Skoraj isti dan sta umrla bivi tovarniški delavec P. K. in pa paznik turbine J. M. le j., kateri je pred leti izgubil nadebudnega sinovca, ki se je pri razmejitvi med Jugoslavijo in Avstrijo v Koroskih gorah ubil. Pokoj njihovim dušam!

Javno kopališče bomo Jeseničani vendar le dobili. Dolgo smo pogrešali to prekoristno napravo, prihodnjo sezono pa se bomo že kopali v domačem kopališču ter ne bo treba iskati zdravlja v ledenomrzlih savskih valovih. Vendar pa se že, da so delavci, ki so zaposleni pri kopanju in odvažanju materiala, tako slabo plačani, da jim skoraj ni mogoče živeti od tega.

Domžale

Potujoči vivarji. Pravi živi nilski krokodil in živa kača velikanka (boa constrictor) sta nas obiskala v soboto in nedeljo in imela veliko gledalcev. Zanimivo je prehranjevanje takih živali. Kar na dva meseca jih krmlijo — to je v dobi sedanje krize vsakogar dobro — in so si mnogi ljudje želeli, da bi bilo treba tudi njim samo vsaka dva meseca enkrat jesti.

Sportna sezona je v glavnem že zaključena. To se je pokazalo tudi v nedeljo, ko je v Domžalah gostovala ljubljanska Grafika, ki je proti kombiniranemu moštvi SK Diska zmazala s 6:1 (1:0). Moštvo Diska je z izjemo 3 do 4 igralcev docela odpovedalo. Se pač čuli utrujenost po številnih tekmah, ki so jih letos odigrali. Pa tudi pri publiku ni več pravega zanimanja. Zato je bila udeležba prav neznatna. Sodil je ne preveč posrečeno, dasi je skušal biti objektivni, g. Goltwald.

Trgovski tečaj, ki naj bi se vršil v Domžalah, doslej še ni doležen kakega posebnega zanimanja. Vendar upamo, da se bo zanj prijavilo toliko udeležencev, da se bo mogel vršiti, kar bi bilo gotovo v interesu onih, katerim bi bil tečaj namenjen.

Naznanila

Prosvetno društvo Trnovo v Ljubljani ima svoj redni letni občni zbor danes zvečer ob 8 v društvenem domu, Karunova ulica 14, z občinskim dnevnim redom. Prosimo vse družbene člane, da se ga udeležijo polnoobsežno. — Odbor.

Jugoslovansko-angleško društvo vabi člane in vse, ki se zanimajo, na današnji redni tedenski sestanek ob 20 v Kongresni kavarni poleg kina Matice.

Umetnost Dolenjske in njene metropole. V petek 18. t. m. ob 8 zvečer bo predaval v društvu »Krkac« pri Mikliču konservator dr. Stele o umetnosti Dolenjske in njene metropole. Zanimivo predavanje bodo pojasnjevale številne sklopične slike. Po predavanju prosta zabava, med katero bo igral jazz Odeon. Vstop je vsakomur prost! Brez vstopnice!

in hvale naloge žene pri karitativnem delu, je le hvalevredno. Z zanimanjem čitamo članek o delavskih sestrah v Trzinu in moremo priznati, da je velike važnosti, ko »Vigred« prinaša že celo letošnje leto tozadevne članke in moramo priznati tudi to, da je »Vigred« morebiti edini list, ki je prišla stvar od te strani. Tudi posamezne rubrike v drobnem tisku so zelo važne za naše žensstvo. Vzemimo n. pr. »Kolodvorski misijon«, »Naš Rožni dom«, »Naši pomenki«, saj razpravljajo tiste stvari, ki so ženi in dekletu najbližje. Prav iskreno želimo, naj bi »Vigred« v tej meri nadaljevala svoje delo med našim žensstvom, ter ji želimo prav mnogo novih naročnic in idejnih razmahov med vsem našim žensstvom. — »Vigred« se naroča v Ljubljani, Masarykova cesta 12 in stane brez priloge 25 Din, s prilogo 50 Din, kar dokazuje, da je med mesečnimi revijami najcenejša.

V založbi Misijonske tiskarne v Grobljah izide nova knjiga, ki bo obogatila našo dramsko literaturo. Gosp. Joža Vombegar, mlad in nadarjen dramatik je spisal komedijo z naslovom Voda. Sicer je to njegovo prvo večje delo, vendar kaže vse odlike in sposobnosti pravega dramatika. Da je igra res dobra, nam je porok dejstvo, da jo bo v letošnji sezoni igralo tudi Narodno gledališče v Ljubljani. Na zabaven in zanimiv način nam pisatelj podaja življenje našega kmeta in njegove težnje za napredek. Vmes pa prepleta vse prizore priscrpa ljubzen mladega Amerikanca do slovenskega dekleta. Konča se srečno in zadovoljivo. S to novo igro je zopet pomagano našim odrom, da morejo igrati res dobre in lepe igre in širiti med narod pravo in čisto kulturo, ki je v sedanjih časih posebno potrebna, da vodi in oplemenituje ljudi, da ne zapadejo popolnoma v krepelje mamona. Hvaležni smo Misijonski tiskarni v Grobljah, ki si je nadela prevažno kulturno misijo: izdajanje dobrih iger, pa bodisi v zbirki Ljudskih iger, v kateri sta že izšla dva zvezka: Slehernik in Sveti trije kralji, bodisi v posamezni knjigi, kot omenjena Voda. Upamo, da zopet preseneti knjižni trg z novo slovensko dramo.

GUSTAV ADOLF

Ob 300 letnici njegove smrti.

Gustav Adolf II., slikal Van Dyck.

Letos, in sicer 16. novembra, poteče tristo let, kar je v starohistoriji bitki pri Lützen padel eden največjih vojskovodij in zavojevavcev, švedski kralj Gustav Adolf. Po številnih slavni zmagah, ki si jih je v kratki dobi svojega vladanja pridobil — saj je umrl komaj 38 let star — je začel odločilno bitko s Wallensteinom pri Lützen, kjer ga je dohitela smrt, kakor vedno, se je tudi topot hrabro boril, a imel je le 12.000 mož proti 25.000, s katerimi je razpolagal Wallenstein. Ko je videl, da se njegovi Švedi umikajo nevzdržnemu navalu Pappenheimovcev, je sam prevzel vodstvo in hitel na pomoč tja, kjer so se njegove vrste najbolj šibile. To je bilo okrog poldne, ko je še po vsej zemlji ležala gosta jesenska megla. Nenadoma ga zadene topovska krogla, ki mu je razmesarila levico. Hotel se je umakniti iz boja, pa je zasel v še hušji metež, kjer je dobil še več ran, da je omahnil s konja in v nepopisni zmešanosti našel smrt.

V teh dneh se po mnogih severnih državah, zlasti pa na Švedskem in v Nemčiji praznuje spomin tristoletnice smrti Gustava Adolfa, ki ga hočejo nekateri, in ne brez zgodovinske utemeljitve, proglasiti za propagatorja in prvobornika protestantizma, ker res ni moči zanikati, da mu je nemški protestantizem lahko zelo hvalažen. Brez dvoma pa je bil enako velik državnik kakor vojskovodja in so tudi Slovani prišli z njim v dotiko, zlasti Poljaki, katerim je prizadel nemalo škodo. Zato bo pač vredno, da si v nekaj črtah predčimo njegovo stremiljenje, delo in pomen.

Gustav Adolf se je rodil 19. decembra 1594 v Stockholmu. Ze od narave obdarjen in podjeten je zasedel prestol za svojim očetom Karlom IX. Z vso energijo je začel urejati razpadajočo državo. Najprej je zlomil odpor plemstva, uredil upravo in sodstvo, pospeševal obrt in trgovino. Ko je tako okreplil in povzdignil moč svoje države, ki mu je postala kmalu pretesna, se je začel ozirati okoli sebe. Zdel si je vedno večje države, vedno večje moči. Prvi sijajen uspeh njegove neukrotljive narave je bil l. 1617. mir z Rusi, ko je dobil vso Finsko in še velikanske predele ob obali Vzhodnega morja. In potem je šlo naprej ko ogenj, ki ga ne moreš ustaviti. Uspeh za uspehom. Spretno je znal izrabiti zapleteni mednarodni položaj, nahujskal nad Poljake Turke in Tartare, samo da je imel sam lažje delo. Osvojil si je Estonko in Litvansko. Čim več je imel, tem večje želje so mu rastle v sru, ko kakšnemu Aleksandru Vel. ali Napoleonu, samo da je dočakal drugačen konec. Pod pretezo, da pomore svojim verskim somišljenikom, ki jih je menda žulil restitucijski edikt, je 6. julija 1630. vdrl na Pomorjansko in skoraj brez boja prodiral dalje. Zvezal se je še s Francozi, česar mu Nemci kajpada ne morejo pozabiti, in 17. septembra 1631 pri Breitenfeldu pri Leipzigu popolnoma porazil cesarsko nemško vojsko, ki jo je vodil Tilly. S to zmago mu je bila Nemčija na stečaj odprta. Švedska vojska je drvela skozi Thüringijo kmalu dosegla Ren in spomladi 1632 ga že vidimo s stotisoči vojakov korakati v bavarsko prestolico! Dozoreval mu je načrt, da združi Švedsko z Nemčijo in ustvari mogočno velesilo v vzhodni Evropi. Pa prišel je vihar, ki je uničil vse njegove upe, preden so dozoreli. Cesarska vojska se je končno le zdrnila in pod vodstvom odličnega vojskovodje Wallensteina, ki se glede vojaških zmožnosti lahko meri z Gustavom Adolfom, so doživeli Švedi in njihovi pristaši 16. novembra 1632 poraz, od katerega se niso več opomogli.

S padcem in smrtjo Gustava Adolfa II. — ta-

ko bi se moralo namreč glasiti njegovo celotno ime — je odšel z evropskega pozorišča eden glavnih igravcev tridesetletne vojne (1618—1648) in XVII. stoletja sploh. Bil je vladar, organizator in vojak, kakršnih novejša evropska zgodovina ne pozna posebno dosti. Zato so se njegovi nasprotniki pošteno oddahnili, ko so izvedeli za usodo pri Lützen, zakaj z G. Adolfom so izgubili protestantje ne le svojega najpomembnejšega vojaškega vodnika, marveč tudi državnika in moža, ki je kar vlekel množice nase in s svojo voljo dosegel, kar se je zdelo nedosegljivo! S padcem G. Adolfa je končala tridesetletna vojna v drugo smer, sovražniki Habsburžanov so bili razbiti, cesarjeva stvar rešena, vsaj za nekaj časa.

Ce se končno vprašamo še po tem, kaj je vodilo velikega švedskega kralja v boj in kaj je hotel s tem doseči, moramo priznati, da so mnenja o tem zelo različna. Protestanti ga hočejo seveda proslavljati kot svojega verskega heroja, drugi pa mu privedajo velike imperialistične težnje. Najnovejša znanstvena raziskovanja pa kažejo, da bo resnica v sredi (mimogrede bodi omenjeno, da je slovstvo o tem predmetu naravnost neobsežno narastlo): prvič je hotel razširiti oblast in slavo svoje države ter Habsburžanom zapreti pot do Baltskega morja, po katerem so stezali svoje prste; poleg tega pa je nameraval — vsaj posredno — pomagati svojim verskim pristašem, ki so se v Nemčiji bili za vero in svobodo. Vendar je večina nemških zgodovinarjev — protestantskih in katoliških — tega mnenja, da je bila G. Adolfova smrt velika sreča za Nemčijo, ki bi jo bil švedski kralj brez dvoma razvil, da morda nikdar ne bi bilo prišlo do popolne združitve vseh germanskih narodov. Zato še zmerom veljajo besede, ki jih je o Gustavu Adolfu pred 150 leti zapisal Friedrich v. Schaller v svoji veliki »Zgodovini tridesetletne vojne«: »Ko je Gustav Adolf padel pri Lützen, ni bil več nikak dobitnik Nemčije, kajti dobrotno polovico svojega teka je bil že dokončal; in največja usluga, ki jo je mogel storiti svobodni nemške države, je bila njegova — smrt.«

Albertus Magnus odhaja... Dominikanci iz Bruslja sprejemajo krsto z ostanki svetega Albertusa Magnusa, slavnega kölnskega učenjaka. Doslej je počival svetnik v Kölnu

Prvi polet na Severno zemljo

Te dni se je vrnil s polarnega potovanja v Moskvo letalec M. I. Kozlov, ki je v okviru ekspedicije »Komsjeverputac« končal prvi polet na Severno zemljo. Zračna ekspedicija na Severno zemljo je štela pet članov, samo tehnično osebje, razen teh pa še geolog Urvanov, ki je sicer stalni spremljevalec ledolomilca »Rusanov«.

Pilot Kozlov je po vrnitvi v Moskvo pripovedoval vse težkoče, ki jih je imel na poti, saj ni do danes še nihče z letalom obiskal tej kraj; radi tega tudi ni bilo točnih map, a delo s kompasom so strašno oteževala magnetne anomalije Severne zemlje. Dokajšnje ovire so povzročale tudi zelo pogostne megle. Ko so letalci končno le zazrli njeno obalo, so hiteli štiri ure ob tej obali in končno dosegli njen najsevernejši del, ki leži na 81° 15' severne širine; nato pa so se spustili na otok Kamenjev, kjer se trenutno mudi družba raziskovalcev, ki so prezimovali v polarnih krajih. Ti so se izredno razveselili letalcev, ki so jim prinesli vesti o življenju v Evropi. Zatem so se letalci znova dvignili nad Severno zemljo, pa pregledali njen zapadni del.

Severna zemlja obstoji iz štirih velikih otokov, ki so ločeni med seboj s kanali. Ti otoki so po-

kriti z večnim snegom, ledom in ledeniki, ki drse v ocean z višine 300 metrov. Kanali so polni ogromnih ledenikov. Ob tej priliki je geolog Urvanov popravil in dopolnil mapo Severne zemlje.

Zračna ekspedicija na Severno zemljo je trajala štiri mesece. Ta čas so člani ekspedicije preleteli 36.000 km. Po vsem tem dolgem potu pa so letalci prileteli v Krasnojarsk, od tu pa so nadaljevali pot nad kontinentom do Svastopolja 7000 kilometrov. Kozlov in njegovi spremljevalci so preleteli prvič v zgodovini letalstva Severno zemljo na pomorskem letalu.

Razredna zavednost

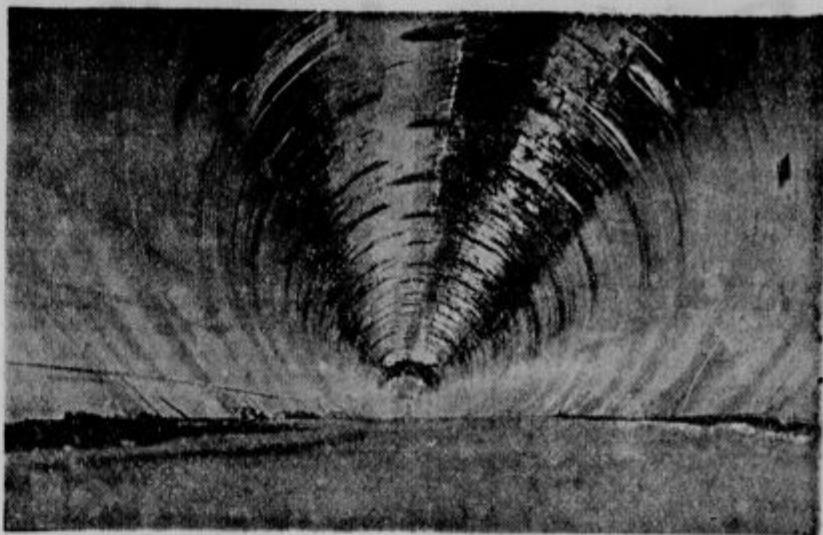
V Harkovu, prestolici sovjetske Ukrajine, je izšel priročnik za »proletarske abonente javnih knjižnic«. Knjiga vsebuje dosti dragocenih in koristnih nasvetov. Priporoča n. pr. prerezovati nove knjige »z nožem, glavnikom ali čemerkoli, samo ne s prsti«. Če naleti čitatelj na neumljivo besedo, »naj pogleda v sovjetsko enciklopedijo, a ne sme zaupati slovarjem, ki so izšli pred revolucijo«. Buržuazija ima značilno za svojo nekulturnost to napako, da »zelo rada piše na robu knjige različne opombe. Ta razvada ne odgovarja kulturni višini proletarca«. Knjiga prinaša tudi zanimiva tolmačenja različnih potrebnih izrazov. Tako srečamo vprašanje: kaj pomeni klasičen pisatelj? Odgovor se glasi: Klasične pisatelje imenujemo one umetnike med pisatelji, ki so najbolj popolno in razločno izrazili vse težnje svojega klasa (razreda). Torej izvira beseda »klasik« iz označbe »klase... Moramo se spomniti na Prešernov vzrok nezlatiga veka: »Tak klasik bil bi vsak pisar, kdor nam kaj kvasi.«

Izgubljena srečka

Mlada Newyorčanka je doživela te dni smolo. Zadela je srečko v vrednosti 50.000 dolarjev. Izstopila je iz službe pa se odpravila preko oceana v Dublin, da dvigne svoj dobiček. Ko pa je stopila pred blagajno, je z grozo opazila, da srečke nikjer ni. Vodstvo loterije jo je potolažilo s tem, da ji je izplačalo vsoto, s katero lahko šest mesecev živi v Dublinu. Po poteku te dobe pa ji bodo še srečko izplačali, če se ne bi kdo drugi med tem javil.

Veličina vsemirja

Slavni Einstein je izračunal, da meri vsemir 500 milijard svetlobnih let. Kaj je svetlobno leto? To je daljava, ki jo napravi svetloba katerekoli zvezde v enem letu. Da dospe svetlobni žarek od sonca do nas, potrebuje okrog 8 minut. Potemtakem si moremo predstavljati, kako ogromna mora biti daljava zvezde, s katere »potuje« svetloba eno leto do zemlje. A kakšna je šele razdalja vsemirja, akozi katero mora leteti svetloben žarek 500 milijard svetlobnih let! Toliko je vsemirje po Einsteinu. Drugi učenjaki pa so še manj skromni.

Vodni predor.

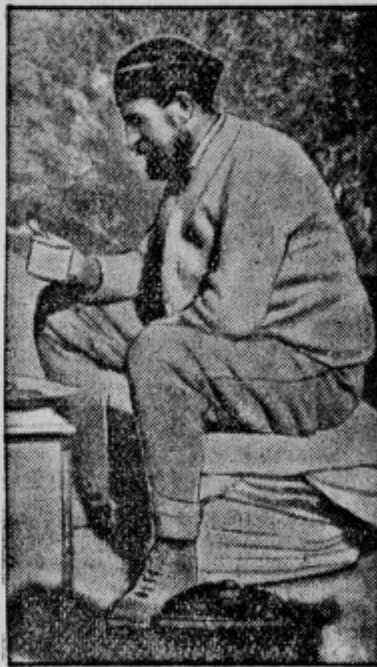
Skozi ta ogromni predor bo tekla reka Colorado. V Ameriki napeto sledijo gradbi Hooverskega nasipa čez reko Colorado, ki bo dosegel višino 300 metrov in bo čuval pokrajino ob Coloradu pred poplavi.

Zanesljivi šoferji

Pariški mestni svetovalec Albert Buisson je opozoril policijskega prefekta na vedno številnejše prometne nesreče in mu priporočil, da bi odlikoval vzorne šoferje, ki niso v teku svojega službovanja uničili nobenega življenja. Mesto bo podelilo posebne častne znamke vsem šoferjem, ki niso zakrivali v teku zadnjih petih let nobene nesreče. Znamka bo pritrjena na avtomobil. Mesto bo s tem imelo le neznatne izdatke, šoferji pa bodo dobili na ta način poleg moralne tudi gnotno prednost. Občinstvo bo vedno iskalo zanesljivih vozačev. Seveda bi odlikovani šofer zopet utegnili izgubiti častno znamko, če bi postal nevaren.

Zaobljuba

Berlinčan Paul Quer, žrtev svetovne vojne z odrezano levo nogo in tremi ostanki granate v gornjem delu života, je 1. septembra peš odšel iz Berlina v Pariz. Popoldne 29. septembra je prišel na cilj in zaupal »Intransigentovemu« poročevalcu, ki ga je pričakoval ob mitnici Porte de la Villette, tole izredno zgodbo: »Zdaj sem 36 let star. Med vojno leta 1917. so me postavili za sla v bojni črti pri Saint Quentin. S kolesom sem prinašal iz štaba povelja različnim oddelkom. Dne 18. julija sem brzel po napolrazdrti ulici in nepričakovano zagledal sredi razvalin svetlo zlato. Skočil sem s kolesa, da bi pobral dozdeven dragulj. V istem trenutku se je razpočila nad mojo glavo granata. Zračni pritisk me je vrgl na tla. Ko sem se pozmeeje zopet zavedel in odprl po cestnem prahu zamazane oči, sem videl, da še vedno stiskam v roki ono stvar, ki mi je rešila življenje. To je bil mali, lepo vezan molitvenik, in njegov zlati obrez se je svetil poprej na soncu. Na prvi strani sem prečital napis: »Suzana, 1895«. Obvaroval sem knjigo, ki mi je rešila življenje, in jo imel v žepu na dan, ko mi je ročna granata odrgala nogo, dočim se je zapčilo nad 60 kosčkov kovine v moje telo. Takrat sem se zaobljubil v bolnišnici na fronti, da bom molitvenik odnesel nazaj v St. Quentin, če bom le ostal živ. Prestal sem pozneje neštivilne operacije, ki so se nadaljevale tudi po koncu vojne. Večkrat sem že hotel izvršiti zaobljubo, a stalno me je nekaj nepričakovano oviralo. Doživel sem novo nesrečo: pri padcu sem si polomil še desno nogo. A naposled sem le odrinil na pot izpred berlinskega Doma invalidov. Hvala Bogu, dokazal sem, da premore tudi večkrat ranjeni invalid z odrezano nogo peš izlet v daljavo 1300 km, ne da bi rabil pri tem palico ali berglje. Neki vojni tovariš me je za vsak slučaj spremljal na kolesu. V St. Quentinu sem izročil molitvenik župniku; v mestni stolnici pa sem opravil molitev in zdaj sem kakor prerojen: Izpolnil sem zaobljubo, ki sem jo nosil nad 15 let.«

Raziskovalec

dr. Borchers, ki je vodil nemško ekspedicijo na Kordillere, je dosegel najvišji vrh Amerike, Aconcagua, ki je 6953 m visok.

Burja odnesla streho „Gleichen“

Italijanski listi prinašajo vest, da je zadnja burja, ki je bila precej huda, prizadela mnogo znanemu cirkusu »Gleichen«. Ko je namreč nastopal v Trstu, se je zaletela vanj burja in potrgala vse vrvi pri šotoru, šotor sam pa odnesla in ga razcefrala. Škoda je velika, človeških žrtev pa ni bilo.

»Koliko otrok pa imate zdaj, gospa Grol?«
»Petnajst, gospod pastor.«
»Koliko od teh je dečkov in koliko deklic?«
»Eh, nekako polovica vsake sorte.«

Zopet stari London.

Slavnostnega pohoda novoizvoljenega župana londonskega City, so se udeležili tudi londonski ribiči v oblačilih, kakršna so nosili pred 300 leti. Če bi Londončan, ki je živel pred 300 leti, opazoval ta pohod ne bi našel ničesar, kar ne bi odgovarjalo njegovi dobi.

Zadružništvo o zaščiti kmeta

Glavna zadružna zveza v Belgradu se je obširno počela z načrtom novega zakona o zaščiti kmeta o ureditvi kreditnih odnosov v državi ter je svoje pripombe in predloge predložila pristojnim mestom.

Glavna zadružna zveza ugotavlja, da sedanji zakon ne prinaša definitivne ureditve vprašanja kmetijskih dolgov in je prav za prav le nekoliko popolnejši provizorij kot prejšnji. Novi zakonski predlog uvaja tudi novo odredbo o zmanjšanju prezadolženih kmetov. Zaščita je preveč pasivna.

Zveza ugotavlja, da je odnošaj tega zakona do zadružništva negativen, ker se zakon ne ozira na zadruge, ki so gospodarske organizacije svoje vrste. Zadružništvo pa je danes potrebno zaščite, ker predstavlja najkonstruktivnejše sile v našem gospodarstvu. Materialna sredstva, ki stoje na razpolago zadružništvu, so največ kmetijskega izvora. Vsaka slabitev zadruge pomeni slabitev obratnega kapitala. Zaradi vsega tega zahtevajo zadruge, da se 1. po vzoru dosedanjega zakona zadruge izvzamejo iz moratorija in se zanje uveljavijo posebne odredbe; 2. da se zadruge izvzamejo samo od odredb glede odložitve izplačila in izvršbe, glede znižanja dolga prezadolženega kmeta pa naj se tudi za zadruge ustanovi poseben režim; 3. da se za druge sploh uveljavijo v vsakem oziru posebna določila.

Tudi sedanji zakon ima napako, namreč, da je provizoričen, zato je treba takoj uveljaviti zakon o konverziji kmetijskih dolgov, provizorij naj bi trajal samo malo časa.

Glede zakonskega predloga samega pa je Glavna zadružna zveza mnenja, da je definicija kmeta premalo jasna in prepuščena kasnejšim uredbam. Ni dobro, da so pri tem udeležene samo politično-upravne oblasti, ampak naj se prepusti kompetenca rednim sodiščem, da končno odločujejo o pritožbah.

Glede zaščite je treba uveljaviti nadaljne diferenciranje po absolutni višini dolga in po velikosti zemlje, ki se da obdelovati. To je razumeti tako, da se pri kmetih do 5 ha posestva izvzamejo od izvršbe in moratorija dolgovi do 2000 Din, nad 5000 ha pa do 5000 Din.

Glede očitkov zadruge, da ženejo kmete na boben, je anketa Glavne zadružne zveze odgovorila, kakor je povedal v svoji izjavi že svojčas ing. Varga, da je bilo iztoženih zaradi plačila glavnice

in obresti samo 3.6 milj. Din ali komaj 3 promile izdanih posojil.

Glede možnosti znižanja dolga za kmeta smatramo v zakonu navedene kriterije za ugodne, izvzemši slučaj, da je upnik zadruge. Predvsem naj bi bila dana možnost zadruge in dolžniku, da sklene posebno pogodbo, ki naj bi bila pravoveljna. Obenem naj se zadruge zagotovo 100% priznanje njih terjatev. Kajli upoštevati je treba, da so morale zadruge za svoje kapitalne vloge v obliki kreditov pri denarnih zavodih in vlog svojih vlagateljev plačati visoko obrestno mero.

Glavna zadružna zveza pozdravlja namero maksimiranja obrestne mere. Mnenja pa je, da je treba v zakonski predlog vnesti odredbo, naj tudi Glavna zadružna zveza sodeluje pred izdajo uredbe o maksimiranju obrestne mere poleg zvez denarnih zavodov in Narodne banke.

Nadalje Glavna zadružna zveza pozdravlja dano možnost, da se tudi zadruge poslužujejo zaščite po zakonu. Dodati pa bi bilo treba tožadnim zakonskim predpisom, da se morejo tudi one zadruge, ki so v svojih pravih pooblaščenih, da sprejemajo hranilne vloge, istočasno pa se dajejo posojil v denarju, poslužiti zaščite iz odseka 3 zakona in da zanje veljajo iste odredbe kot za kreditne zadruge.

Končno ugotavlja Glavna zadružna zveza v svoji spomenici tole: Zaradi oškodovane kreditne sposobnosti našega kmeta bo tudi ta nepopolna zaščita, ki jo predstavlja označeni zakon, več ali manj iluzorna, t. j. brez pozitivnega učinka, če se paralelno s tem zakonom ne uveljavijo ukrepi, ki bi omogočili otvoritev novih in izdatnih virov za kreditiranje našega kmeta. Tak ukrep bi bila ustanovitev Osrednje zadružne banke, ki bi imela od Privilegirane agrarne banke prevzeti kreditiranje kmata zruženega v zadružništvu in ki bi s svojimi sredstvi, v obliki delniške glavnice in s sredstvi, ki bi jih dobila od Narodne banke, Poštne hranilnice in razredne loterije na podlagi zakona, izdane o osnovanju Osrednje zadružne banke in na podlagi izpremembe, v kolikor bi bila potrebna tudi zakona o Narodni banki, nadalje zakona o Poštni hranilnici in državni razredni loteriji. Na ta način bi dobila dovolj sredstev za svoje uspešno delo.

Knjiga ne predstavlja nobenega napredka in jo vori 170 krajših in manjših člankov. Posebno izbrano so opisani posamezni večji kraji Vojvodine in zetske banovine. Knjiga stane 50 Din.

Borsalino, znana italijanska tovarna klobukov je zaprosila za odložitve plačil. Obveznosti znašajo 10 milj. lir pri delniški glavnici 24 milj. lir.

Izločanje tečajev šilinga. Zadnje čase je bilo v Avstriji znatno povpraševanje za sirovine. Zato je tudi agio za šiling v zasebnem kliringu narastel na 22.75%. Sedaj pa je padel na 22% in kaže tendenco še nadalje navzdol. Zato je tudi tečaj šilinga pri nas narastel in je bil v včerajšnjem privatnem kliringu na zagrebški borzi 8.40. Denar je ostal 8.40, blago pa je bilo 8.45.

Davčno predavanje. Zbornica Za TOI v Ljubljani opozarja vse trgovce, obrtnike in industrije v Ljubljani in v okolici, da se polnoštevilno udeležijo predavanja upravnega sodnika g. dr. Likarja o vprašanju, kako se določa osnova za odmero pridobine in davka na poslovni promet. Predavanje se bo vršilo v sredo dne 16. novembra ob 8 zvečer v dvorani Trgovskega doma (Gregorčičeva ul.).

Oddaja kolodvorske restavracije v Novem mestu v zakup. Predmetna licitacija se bo vršila dne 15. decembra t. l. in ne 18. novembra t. l.

Brezposelnost v Italiji. Rim, 15. nov. AA. Po zadnji uradni statistiki je bilo 86. oktobra t. l. v Italiji 956.357 brezposelnih, od tega zensk 235.524. V primeri s septembrom pomeni to dvig števila brezposelnih za 6858. V primeri s oktobrom leta 1931 pa je število brezposelnih narastlo za 54.508.

Borzo

Dne 15. novembra.

Denar

V današnjem deviznem prometu sta se uvrstila je Amsterdam in London, Curih in Trst sta ostala nespremenjena, dočim so drugi devizni tečaji popustili. Pri italijanskem kliringu je ostal agio nespremenjen: 26.5%.

Ljubljana. Amsterdam 2312.90—2324.26, Berlin 1367.36—1378.16, Bruselj 798.85—802.70, London 191.97—193.57, Curih 1108.35—1118.85, New York 5788.81—5767.07, Pariz 225.77—226.80, Praga 170.45 do 171.31, Trst 294.85—296.75.

Skupni promet na zagrebški borzi je znašal brez kompenzacij 57.311 Din.

Curih. Pariz 20.37, London 17.30, New York 519.75, Bruselj 72.075, Milan 26.605, Stockholm 42.45, Amsterdam 208.70, Berlin 123.575, Stockholm 1.50, Oslo 88, Kopenhagen 90, Sofija 3.75, Praga 15.38, Varšava 58.05, Atene 3, Carigrad 2.50, Bukarešta 3.085.

»Menda ni odšla v Doonsko dolino? Temu malemu pogumnemu dekletu bi res tudi kaj takega mogel zaupati.«

»To ne; hotela je to storiti, toda zaradi povodni sem ji resno odsvetovala. Zdaj čepi na drevesu in pazno pregleduje vso dolino. Če bodo Dooni zajahali čez reko, nas bo pravočasno obvestila.«

»Sramota,« sem vzklilnil, »da moški spimo, a ženske opravljajo službo na straži. Sam bom splezal na drevo in poslal Gwenny dol. Toda zdaj pojdi spat, dušica. Zanesi se name, saj ne bom več zapal.«

»Oh, ne pošiljaj me proč, me je prosila Lorna žalostno. »Saj sva že večje nevarnosti skupno preživela. V hiši me mnogo bolj skrbi kakor zunaj pri tebi.«

»Tukaj ne smeš ostati, to je popolnoma nemogoče. Kako bi se mogel boriti, ko bi bila izpostavljena kroglam? Naj se ti skrivaja v kašči in se ne prikaževa prej na dan, da nam bodo hiša in sklednji pogoreli.«

To se je Lorna vendarle zdelo presmešno. »Zdaj je tudi meni jasno, da bi vam s svojo navzočnostjo več škodovala, kakor pa koristila,« mi je pritrdila. »Potemtakem te bom slušala in šla v hišo, čeprav ne bom mogla leči v posteljo. Toda to mi moraš obljubiti, da se boš kar najbolj pazil in se ne boš izpostavil nevarnosti, že zavoljo mene ne.«

»Le mirna bodi, Lorna. Vselej, kadar strelijam, vtaknem puško v seneno kopico.«

Zaupala mi je celo nemogoče.

»To je res imenitno, potem te ne morejo videti,« je vzklilnila. »Toda na drevo ne smeš splezati, slišiš, to je preveč nevarno.«

»Zaradi moje velikosti bi me tedaj res pred-

Vrednostni papirji

Tudi danes je bila tendenca za državne papirje dvorasteja in so bili tečajji višji kot včeraj. Tudi promet je bil znatnejši ter je znašal na zagrebški borzi: vojna škoda 700 kom., begluške obveznice 100.000 in 7% Blair 3000 dol.

Ljubljana. 7% inv. pos. 46—48, vojna škoda 196—200, 8% Bler. pos. 42—45, 7% Bler. pos. 37—41, Ruše 125 den.

Zagreb. Narodna banka 4000 den., Priv. agr. banka 215—221, 7% inv. pos. 45.50—48, agrarji 24 do 26, vojna škoda 198—199 (198, 199), 12. 199 do 199.50 (198.50), 6% begl. obv. 32—33.25 (32, 33), 7% Bler. pos. 40—43 (41, 43), 8% Bler. pos. 43 do 45, 7% pos. DHB 45 den.

Belgrad. Narodna banka 4100—4150 (4200, 4100), Priv. agr. banka 217—219 (218, 219, 215), 7% inv. pos. 45.50—47, agrarji 25—25.50, vojna škoda 197—198 (197—198, 197, 198), 12. 196—198 (196, 198), 6% begl. obv. 33.25—33.75 (33, 33), 8% Bler. pos. 45 bl., 7% Bler. pos. 37. den., 7% pos. DHB 42.50—43.50 (43, 42).

Dunaj, 15. novembra. tg. Dunajske borze zaradi praznika ni bilo.

Žitni trg

Novi Sad. Koruza: bč. gar. kval. 54—56, bč. dec. jan. 55—57.5, bč. srem. marec, april, maj 70—72.5, ban. garant. kval. 51—53, srem. 55—57, srem. sušena 65—67, srem. sušena ladja 71—73, srem. sušena Indija 65—66, ban. sušena 62—64, bč. sušena 64—66. — Otrubi: srem. v jutra vrečah 64—66, ban. 63—65, bč. srem. in ban. v jutra vrečah 65—67. — Ostalo neizpremenjeno. Tendence mirna. Promet: 67 vagonov.

Sombor. Pšenica: bč. potiska 153—155, ban. 152—154. — Oves: bč. 95—97, srem., slav. 97—100. — Moka: bč. ban. Og Ogg 255—265, št. 2 230—250, št. 4 210—220, št. 7 125—135, št. 6 170—180, št. 8 85—90. — Ostalo neizpremenjeno. Promet: 56½ vagona.

Winnipeg. Pšenica: dec. 46.625, maj 50.875, julij 52.25.

Živina

Dunajski prašičji sejem. (Poročilo tvrdke Edv. Saborsky in Comp., Dunaj.) Danes je bilo pripeklanih 6397 pršutarjev in 3818 špeharjev. Iz Jugoslavije 2626, na kontumantnem trgu pa je bilo 340 pršutarjev in 3247 špeharjev. Cene: špeharji najboljši 1.82, I. 1.73—1.80, II. 1.64—1.70, kmetijski 1.65—1.80, pršutarji 1.35, 1.65, najboljši 1.80 do 1.85. Tendence: špeharji so se pomenili za 5 do 7 grošev, pršutarji pa za 3—5 grošev.

Nadaljujmo s prvenstvom

Domače prvenstvo je domala končano. Edino tekme z Rapidom bodo morali še vsi klubi igrati. Le zaradi kvalifikacijskih iger se ni končano prvenstvo. Poizkus vrniti Slovane v domačo ligo, je torej imel za posledico, da se je tekmovanje po nepotrebnem zavleklo — samo — za pet nedelj. Kakor ponavadi po končanem prvenstvu bodo najbrž tudi letos nogometaši sedaj imeli svoj dolgotrajen zimski počitek, ki se vsako leto kruto mašuje. Ravno sedaj, ko je vreme najbolj ugodno in ko je treba vse izkušnje pretekle sezone praktično uporabiti. Dosedanja praksa nam je pokazala, kako zimski odmor, ki je vedno predolg, škoduje formi igralcev. Samo pogledimo malo nazaj. Letošnja pomlad se je izredno zavlekla. Sneg, ki je pokrival igrišča skoraj do polovice aprila, je preprečil vse igre v marcu. Prvenstvenasezona namesto, da bi se končala začetkom aprila, se je zavlekla do maja. Brez pravega odmora so šli potem naši klubi v borbo z zagrebškimi, ki so ravno nasprotno, postavili v boj moštva v dobri kondiciji. Ako je merodajnim za razvoj našega nogometa, potem pač ne bo težko pomagati.

Ravnokar končano prvenstvo se mora nadaljevati tako dolgo, dokler to dopušča vreme. Zopet kaže praksa, da zapade pri nas sneg šele januarja. Torej je na razpolago dovolj terminov, da bi se drugi del prvenstva mogel končati pred zimom. LNP naj po kratkem odmoru, ne glede na preostale igre z Rapidom, izbere termine za drugi del prvenstvenega tekmovalja. Saj tudi ne bi bilo pametno, da bi čakali vsi naši vodilni klubi par nedelj na konec iger z Rapidom. Medtem ko igrajo klubi z Rapidom, naj preostali nadaljujejo s prvenstvom. Seveda se bo kdo našel, ki bo utemeljeval s pravilnikom itd. Toda, ako so lahko v Zagrebu lahko igrali jesenski in pomladanski del prvenstva kar naprej, potem mora biti to tudi pri nas izvedljivo. Korist bodo imeli le klubi sami. Pred vsem seveda oni, ki pridejo v poštev, da bodo prhodnje leto v državnem prvenstvu zastopali Slovenijo. Da bo enkrat tekmovalje naših klubov uspešno, je treba vse ukreniti kar bi dvignilo formo igralcev. LNP je tukaj v prvi vrsti za to, da skrbijo za napredek našega nogometa. Ta je pa v prvi vrsti potreben reprezentanti Slovenije, ki vsako leto merijo svoje znanje z ostalimi vodilnimi iz države. Jenjati se mora vsakoltna ugotovitev, da jim nismo dorasli. Enkrat mora tudi za naša moštva priti čas, ko bo konec podcenjevanja. Ne smejo biti važnejša moštva iz Novega Sada ali pa Kragujevca.

leč videli, kaj takega ne bi bilo primerno. Toda dovolj je najinega kramljanja, zdaj moraš oditi dušica.«

»Bog te obvaruj,« mi je vzklilnila in z lahkimi koraki odšla čez dvorišče. Jaz sem si pa obesil puško čez ramo, čvrsto odločen, da bom do zore stražil okoli hiše; zelo me je namreč grizlo, da sem bil zanamerni svoje dolžnosti in me je morala Lorna opominjati.

Nisem še dolgo korakal mimo hlevov in skednjav, kar sem gledal majhno okroglasto postavo, prihajajočo v mesečini proti meni.

»Deset mož je pravkar prejezdilo reko,« je vzklilnila Gwenny razvneto, kakor da nam bi prinesla veselo sporočilo. »Zdaj se plazijo po poti za plotom proti nam. Da sem imela tvojo puško, bi jih bila nekaj lahko podrla na tla.«

»Zdaj ne smemo niti trenotka izgubiti. Steci v hišo, Gwenny, in pokliči Sticklea s njegovimi možmi; jaz bom medtem stražil gospodarska poslopja.«

Nikakor nisem hotel privoščiti Dooni, da bi bili zanežili naše skednje. Z gorjačo v roki in s puško ob strani sem se postavil pri prvem stogu detelje v bran.

Razbojniki so dvignili s tečajev dvorišna vrata in mirno prijezdili na dvorišče, kakor da bi bili povabljeni v gosti. Nato so odprli hleve, odgnali iz njih naše dobre konje in pustili svoje notri. Drgetal sem od jeze spriči njihove nesramnosti. V senci hiše sem videl naše strelce, pripravljene, da bi na Sticklesovo povelje oddali salvo. Toda Sticklea je hotel premeteno zvabiti sovražnika še bliže.

»Naprej, leni tovariši,« je zadonel nizki glas Karverja Doona, »dva od vas naj podtakneta ogenj, da bomo mogli ljudem prerezati vratove. Toda še enkrat vam pravim: kdor bi se drznil položiti roko

Dovoljeno od Min. soc. pol. in nar. zdravstva S. št. 15616 od 29. IX. 1932.

Kamnik

Skiopitično predavanje. Društvo »Kamnik« prireja vsak drug četrtek poučna skiopitična predavanja, ki so poslala v Kamniku jako priljubljena. Prvo predavanje v letošnji sezoni je imel urednik »Domoljub« g. Košček o temi »Jugoslavanski dobrovoljci na francoskih bojiščih«. Predavanje, ki je bilo lepo obiskano, je vsem tako ugajalo, da so mnogi izrazili željo, da bi se še enkrat ponovilo, zlasti za šolsko mladino. G. predavatelj se je prošnji rad odzval in bo danes popoldne ob 3 ponovil svoje predavanje. V četrtek je predaval g. župnik Viktor Cadež o sv. Antonu Padovanskemu. Pred predavanjem je predsednik društva »Kamnik« dr. Zvokelj spregovoril nekaj besed o rapalski pogodbi.

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Sreda, 16. novembra: 12.15 Plošče 12.45 Dnevne vesti 13.00 Cas, plošče, borza 17.30 Otroški kotiček (gdna Vencančova) 18.00 Salonski kvintet 19.00 Ruščina (dr. Preobraženski) 19.30 Literarna ura: Gospod Ozeronski (prof. France Vodnik) 20.00 Glasbeno predavanje 20.30 Klavirski koncert gospe Smale-Svagerjeve 21.10 Salonski kvintet 22.15 Cas in poročila.

Četrtek, 17. nov.: 12.15 Plošče. 12.45 Dnevne vesti. 13.00 Cas, plošče in borza. 17.30 Salonski kvintet. 18.30 Italijanska (dr. Leben). 19.00 Vrednost in kupna moč denarja (prof. Pengov). 19.30 Pogovor s poslušalci (prof. Kuret). 20.00 Koncert orkestra »Grafikec. 21.00 Pevski koncert gospe Zlate Gjurgjenac-Gavella. 21.30 Prenos iz kavarne »Zvezda. 22.00 Cas, poročila in plošče.

Drugi programi

Četrtek, 17. novembra:

Zagreb: 20.00 Prenos koncerta iz Ljubljane. 22.10 Plesna glasba. — Milano-Torino-Genova-Trst-Firenze: 20.20 Komedia; jazz. — Stuttgart: 20.30 Pesta ura. 22.00 Plošče. — Berlin: 20.30 Stuttgart. 22.00 Poročila, nato plesna glasba. 24.00 Odločnica iz opere »Orožare. — Belgrad: 20.00 Prenos iz Ljubljane. 20.00 Poročila. — Rim: 20.15 Plošče. — 20.45 Miguon, opera. — Bernminster: 19.15 Koncert komornega zbora in orkestra. 21.45 Zabayni koncert. — Langenberg: 21.20 Igra. 22.05 Poročila. 22.25 Koncert. — Praga: 20.35 Trio. 21.00 Radio orkester. — Dunaj: 19.55 Rosenkavalier, komedija. — Budapest: 20.00 »Benečki večer. 21.15 Beethovnov koncert. Igra operni orkester. 22.45 Jazz. — Varšava: 20.00 Lahka glasba. 21.30 La divina comedia, II. del. 23.00 Plesna glasba. — Pariz (Eiffrov stolp): 19.30 Radio koncert. — Lahka glasba.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA

Začetek ob 20

Sreda, 16. novembra: MARIJ. Red B. Četrtek, 17. novembra ob 15: CELJSKI GROFJE. Dijaska predstava po globoko znižanih cenah. Izven.

Petek, 18. novembra: Zaprt.

OPERA

Začetek ob 20

Sreda, 16. novembra: ERIKA. Red sredo. Četrtek, 17. novembra: TURANDOT. Red D. Petek, 18. novembra: Zaprt.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 16. novembra: Zaprt.

Četrtek, 17. novembra ob 20: »Gospa ministrovka«. Prvič. Red B.

Lorna Doone

Roman iz Exmoora

Devet in štirideseto poglavje.

Možje spijo, ženske stražijo.

Kazalo je, da nas pred vzhodom meseca Dooni ne bodo napadli. V nočni temi bi bilo prenevarno gahati v poplavljenih dolinah. Potemtakem bi se bil res lahko brez skrbi malo odpočil, toda zaspani nalik polhu ne bi bil smel, zlasti še na takem mestu. Kako lahko bi se bilo pripetilo, da bi se bil prebudil v plamteči postelji!

To bi se bilo tudi dogodilo, da me ni Lorna prebudila. Začutil sem, da me nekdo trese za ramena, pa sem naglo planil pokonci in pograbil svojo gorjačo, da mi bi pobil napadača na tla.

»Kdo je tukaj?« sem zakričal. »Nazaj! Postavi se v bran!«

»Nikar, John,« je vzklilnila Lorna ljubeznivo, »če me pobiješ na tla, se ne bom več dvignila.«

»Ti si, dušica? Torej si prelomila vse svoje obete. Pa še razogledaj! Odidi hitro nazaj v hišo, srce moje!«

»Kako bi mogla spati, John, če pa pod mojim oknom preži smrt nate? Ura nevarnosti je odbila, tema ne bo več zadrževala Doonov.«

Govorila je resnico. Mesece je že stal visoko na nebu in je osvetljeval vso okolico. Spati brezskrbno dalje, bi bilo pomenilo, izročiti nas vse poginu.

»Čuvaj na strehi tudi spi. Gwenny, ki me je privedla semkaj, mi je dejala, da že dve uri smrči. Po mojem mnenju bi morale ženske prevzeti straženje, ker so moški od dnevnega dela tako utrujeni. Ugani, kje je sedaj Gwenny?«

(Dalje sledi.)

Kadar ni kaj v redu

v prebavnih organih telesa, se občuti na razne na-

čine. Človek na primer nima teka, jed mu ne diši, nekaj ga vedno sili na vzdigavanje, jed mu teži želodec, muči ga glavobol, počuti se trudnega, težko se poda na delo, nevoljen je in nima rednega odvajanja. Fellerjeve Elsapilule krepe želodec in s čišče-

njem telesa čiste obenem tudi kri. 6 škatlic Din 30.—, 12 škatlic Din 50.— z zavojnico in poštino pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 134 (Savska banovina).

Odobreno od Min. soc. pol. in nar. zdravja Sp. br. 509 od 24. III. 1932.

Mali oglasi

V malih oglaših velja vsaka beseda Din 1.—; žentlovanjski oglaš Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglaš Din 10.—. Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlin vrstica po Din 2.50. Za pismene odgovore glede malih oglašev treba priložiti znamko.

Vajenci

Mesarskega vajenca sprejme Ivan Baš, Kodeljevo pri Ljubljani. (v)

Službodobne

Kolporterji
Iščajo v vseh večjih delavskih krajih in mestih brezposelne delavce za kolporterje kmečko-delavskega lista. 50% provizije. Naslov pove uprava »Slovenca« 16.448. (b)

Sprememba poklica

Kateri trgovec ali bivši uradnik, energičen ter marljiv, bi se posvetil zavarovalni stroki? Pri resnem in smotrenem delu — dober zaslužek. Nezvezbanim temeljit pouk! Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Ekstencija« št. 16.457. (b)

Pomočnika in vajenca

za mizarsko obrt sprejem. Hrana in stanovanje v hiši. Goljar, Gospodarska 13, dvorišče. (b)

Krojaški pomočnik

za delo na domu — se sprejme. Naslov v upravi »Slovenca« št. 16.462. (b)

Prodajalko

po možnosti z jamstvom, sprejemamo takoj za svojo detajlno trgovino z dežniki in nočavnicami v Zagrebu. V poštev pridejo le agilne, popolnoma samostojne in zanesljive moči, ki obvladajo poleg hrvaškega tudi nemški jezik. Tovarna dežnikov in nočavnic Josip Vidmar, Ljubljana, Pred škofijo št. 19. (b)

Pouk

Šoferska šola
E. Čeh
(bivša Carmentisova šoferska šola)
Ljubljana, Dunajska c. 36
Šola za poklene šoferje in amaterje. Prospekti in pojasnila zastoj in franko.

Denar

Vrednostne papirje
vseh vrst, tu- in izozemске, obveznice, založnice, srečke in hranilne knjižice vseh denarnih zavodov kupujemo in prodajamo. M. Jankole, komanditna družba, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II. Telefon 30-52. (d)

Posojila

od 100.000 do 5.000.000 Din iščemo za l. hipoteke — eventualno tudi v hranilnih knjižicah. Cenjene ponudbe na: M. Jankole, komanditna družba — Ljubljana, Selenburgova ul. 6/II. Telefon 30-52. d

Posestva

Droben oglaš v »Slovenca« posestvo ti hitro prodaj; če že ne z gotovim denarjem pač kupca ti s knjižico da.

Štiristanovanjska vila novo zgrajena, 3 minute od tramvaja, naprodaj. V isti je vodovod, elektrika, kanalizacija ter v dveh stanovanjih kopalnica. — Vila je obdana z velikim vrtom. Poizve se v upravi »Slovenca« št. 16.463. p

Stanovanja

IŠČEJO:

Sostanovanje

v bližini Miklošičeve ceste išče ves dan zaposlena, mirna, redoljubna, poštena postrežnica, ki bi rada gospej tudi kaj pomagala. Naslov v upravi »Slovenca« 16.446. (a)

ODDAJO:

Dve stanovanji

po 4 sobe in po 3 sobe, z vsemi pritliklinami in vrtom — se takoj odda. Več: Tomšičeva 15/1, Maribor. (c)

Trisobno stanovanje

z vsem komfortom se takoj odda. Vodovodna cesta 11/1. (c)

Stanovanje

v Zgornji Siški, dve sobi, kabinet, kopalnica, 1. nadstropje (nova hiša) — se odda. — Vprašati: Hotel Miklič, Schafer. (c)

Prazno sobo

s posebnim vzhodom oddam. Društvena 27, Novi Vodmat. (s)

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom in elektriko, v pritličju, oddam s 1. decembrom v Ilirski ulici št. 29. (s)

Vnajem

ODDAJO:

Gostilna in trgovina na deželi, 12 km od Ljubljane, se odda takoj v najem. Pismene ponudbe na Franc Dolničar, Celovška cesta 14. (n)

Parna pekarna

se takoj odda v najem. Pojasnila pri:

Ivan N. Adamič, Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Glasba

Kupim pianino

ali kratek klavir. Ponudbe s točnim opisom in skrajno ceno na M. Ropas, Celje. (g)

Klavirje

pianine prodaja in izposojuje najceneje, tudi na obroke, Warbinek, Ljubljana, Gregorčičeva 5. (g)

Klavir

znamke »Schnabel«, violino in kitaro — ugodno prodam. Blažir Vladimir, Rimska 5. (g)

Zivali

Mlad pes

temne barve se je zašel. Vprašati pri Jakobu Jesih, Florjanska 42. (i)

Zlata jama

JE STALNA REKLAMA v SLOVENCU

Kupimo

Zlato

(staro zlatino) kupujemo. M. Jankole, komanditna družba, Ljubljana, Selenburgova 6/II. Telefon št. 30-52. (k)

Bukova drva

in oglje

kupuje stalno

Uran Franc

Ljubljana

Sv. Petra cesta 24.

Srebrne krone

staro zlato in srebro kupuje RAFINERIJA DRAGIH KOVIN — Ljubljana, Ilirska ulica 36, vhod z Vidovdanske ceste pri gostilni Možina.

Baker, medenino, cink

kupuje najugodnejše Miroslav Kras, Zagreb. Samišna ulica Telef. 66-49

Božične jelke

od 1 do 4 m visoke, potrebujem večjo količino. Iste rabim s koreninami (balo), že presajene borovke, breze, smreke itd., za sajenje, od 1—2 m visoke. Javiti se na: Franc Mešiček, vrtnarstvo, Prestolonasled. Petra trg 2, Beograd. (k)

Prodamo

Če avto svoj stari prodajal ali motorja bi znebil se rad, brž kupca ti mnogo prižene Slovenec najmanjši inšerat

Namočeno polenovko

vsak petek pri I. Buzzolini, Lingarjeva ulica. (l)

Konfekcija — moda!

Najcenejši nakup. Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14, Ljubljana. (l)

Puhasto perje

čisto, čohano po 48 Din kg, druga vrsta po 38 Din kg čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg Razpošiljam po poštne povzetju. L. BROZOVIC — Zagreb, Ulica 82 Kemična čistilnica perja.

Veliko izbiri

moških sukenj in damskih plaščev imate v trgovini O. Šlibar, Stari trg, poleg Zalaznika. (l)

Puhasto perje

15 Din kg, čohano 32 Din kg, puh 140 Din kg, ter volno in žimo

za modroce izredno poceni prodaja: Šega, Wolfova 12 (dvorišče).

Štajerska jabolka

namizna, la, se bodo danes in jutri razprodajala po Din 2.50 za kg v Komenskega ulici v skladišču špediterja Turk. (l)

PRIMA SUHA BUKOVA DRVA

dostavljena na dom: cela m³ 105 Din, žagana m³ 115 Din, klana m³ 125 Din. PUTRICH, Dolenjska c. 6.

Volna, svila, bombaž

stalno v bogati izbiri vseh vrstah, za strojno pletenje in ročna dela po najnižjih cenah pri trdki Karl Prelog, Ljubljana — Židovska ul. in Stari trg

Štedilnike

raznih vrst; vrtnice, balkonske in stopniške ograje, dima, vratica, brzoparilnike, nudi po najnižjih cenah ključ, podjetje Ciril Podraž, Ig pri Ljubljani.

Mizarji, pozor!

Dospela so topolove plošče, izvrstne za formiranje, po izjemno nizki ceni. Tvornica »Ukod« — Dunajska cesta 31. (l)

Obrt

Črno novo vino

sladko — se toči pri I. Buzzolini, Lingarjeva ulica. (p)

Brusimo britve

škarje in nože. Istotam najcenejša brivnica. Maribor, Mlinska 8. (t)

Epidemija Jo-Jo!

Veletgovci, trgovci, trafike, knjižarne — nabavite si takoj najnovejši šlager sedanjosti »Jo-Jo« v raznih izpeljavah od Samoprodaje za Dravsko banovino: Vitomir Dolinšek, Celje, Kralja Petra št. 33. Sprejem prodajalce in zastopnike. (t)

Damski klobuki

že od 60 Din naprej v največji izbiri vedno zadnje novosti samo v modnem salonu »La Femme Chic« Anica Puhek, Selenburgova 6/L. (t)

Najmodernejši

brivski in damski

salon

v palači Grafike

se priporoča

Matko Šilakovič

Koruzo za krmo

oddaja najceneje veletgovina Rita in moka A. VOLK, LJUBLJANA Resljeva cesta 24.

Modroce

otomane, divane, fotelje in vse tapetne izdelke vam nudi najceneje agnacij Narobe Ljubljana, Gospodarska cesta št. 16 (pri Levu)

Sveže najfinije norveško

ribje olje

iz lekarne dr. G. PICCOLIJA V LJUBLJANI se priporoča bledim in slabotnim osebam.

Telefon 2059

Premog suha drva

Pogačnik, Bohoričeva ulica 5

posteljne mreže

s peresi, podložene in navadne elastične izdeluje najceneje od 65 Din naprej po velikosti

Alotz Andlovic

Komenskega ul. 34 in Mestni trg 9 (poleg Skaberneta) Sprejemajo se popravila. Dostava brezplačna.

Krušno moko

in vse mlevske izdelke vedno sveže dobite pri A. & M. ZORMAN Ljubljana, Stari trg št. 32.

2

stoletji svetovnega uspeha.

All ni to najboljši dokaz kakovosti izdelkov GIBBS!!! Po vsem svetu GIBBS posnema in kopirajo, toda kopije nikdar ne dosežejo vrednosti originala. Če hočete res brezhiben proizvod, uporabite

miloz za zobe

in sicer pristno milo iznajditelja.

SAVON D'ARTIFICIEL GIBBS PARIS

IVAN SLANOVIC
ključavničarski mojster

dne 14. novembra. — Pogreb bo v sredo 16. novembra ob 2 popoldne iz mrtvaške veže Splošne bolnišnice v Ljubljani.

Terezija Keber roj. Piškur
zasebnica

Pogreb nepozabne bo v četrtek 17. novembra 1932 ob pol 3 popoldne iz hiše žalosti Moste, Slapničarjeva ulica 10 na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. novembra 1932.

ZALUJOČI OSTALI

Ribolov na Savi, desni breg
od Zagorja do Krškega odda v zakup na daljšo dobo Graščina Boštajn ob Savi.

Zavese, posteljna pregrinjala
namizne prte, prtice itd., krasno vezene in po nizkih cenah dobite pri

MATEK & MIKEŠ, LJUBLJANA
(poleg hotela Strukelj).

Vezenje oprem za neveste, monogrami, gumbnice, entlanje, ažuriranje in predtiskanje. Velika izbira predtiskanih ženskih ročnih del.

Stroj za kamnolom

(Steinbrecher) rabljen, na oljni ali bencinski pogon, kupim. — Ponudbe na Julio Jungwirth, Podrute, pošta Budinščina.

Ugodna prilika za vrtnarje

Krajevni šolski odbor v Slovenjgradcu odda pod zelo ugodnimi pogoji velik obzidan vrt s stanovanjem, toplimi gredami itd. Reflektanti naj se zglase najkasneje do 1. decembra t. l. pri šolskem upravitelju v Slovenjgradcu.

FOTOAPARATE

svetovnih trdk Zeiss-Ikon, Rodenstock, Voigtlander, Welta, Certo itd ima vedno v zalogi

fotoodd. Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani Zahtevajte cenik!